

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kaisa Hakala & Jenna Holmqvist

NUORISOPSYKIATRISEN ASUMISKOTI PURO OY:N ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Sosiaalityöntekijöiden, nuorten ja huoltajien näkökulmia palveluiden
laadusta

Sosiaali- ja terveysala

2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kaisa Hakala & Jenna Holmqvist
Opinnäytetyön nimi	Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy:n asiakastyytyväisyys. Sosiaalityöntekijöiden, nuorten ja huoltajien näkökulmia palveluiden laadusta
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	58 + 4 liitettä
Ohjaaja	Ann-Sophie Blomqvist

Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, mitä mieltä eri tahot ovat Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puro Oy:n palveluiden laadusta ja millaista palautetta he antavat asumiskodin toiminnasta. Tutkimukseen osallistui Puroon sijoitettuina olleita nuoria, heidän huoltajiansa sekä sosiaalityöntekijöitä, joiden kunnista nuoria oli sijoitettu Puroon. Tutkimustulosten ja palautteiden avulla Puro voi kehittää toimintaansa entistä laadukkaammaksi.

Teoreettinen pohja koostuu suurimmalta osin lastensuojelun teoriasta ja laista. Tutkimuksessa on käsitelty myös sijaishuoltoa ja sen erilaisia toteutustapoja, Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puroa sekä laadunhallintaa.

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoiduin kyselylomakkein, joissa oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Sosiaalityöntekijöille lomakkeet postitettiin, nuoret ja heidän huoltajansa saivat lomakkeet Puron jälkihuollon ohjaajilta. Vastausmäärät jäivät odotettua pienemmiksi, joten vaikka vastaukset ovat merkityksellisiä Puron laadunhallinnan ja kehittämisen kannalta, niitä ei voi yleistää.

Tutkimusta verrattiin vuonna 2009 valmistuneeseen Puron asiakastyytyväisyyttä mittaavan opinnäytetyön tutkimukseen.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Kaisa Hakala and Jenna Holmqvist
Title	Client Satisfaction in Adolescent Psychiatric Home Puro. The Viewpoint of the Social Workers, Adolescents and of the Guardians on the Quality of the Services
Year	2016
Language	Finnish
Pages	58 + 4 Appendices
Name of Supervisor	Ann-Sophie Blomqvist

The aim of this study was to find out what different partners think of the quality of the services provided by the adolescent psychiatric home Puro and what kind of feedback they want to give. The study was participated by adolescents placed outside of their homes, their guardians and social workers. With the results of this survey Puro can develop the quality of their services.

The theoretical basis includes information about the theory of child protection and the legislation. Also the topics of foster care and the different forms of foster care, adolescent psychiatric home Puro and quality control are dealt with.

The study was carried out with semi-structured questionnaires with both multiple-choice and open ended questions. The social workers got their questionnaires by mail, adolescents and their parents were given the questionnaires by Puro employees. The response rate of the survey was very low so the responses cannot be generalized. The results are relevant to Puro for developing and improving their services.

The results of this study were compared to client satisfaction survey carried out in 2009.

Keywords	Child protection, foster care, quality control
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	LASTENSUOJELU	9
2.1	Sosiaalityöntekijän rooli	10
2.2	Lastensuojelun keskeiset periaatteet.....	11
2.3	Nuoret lastensuojelussa	12
2.4	Avohuolto	13
2.5	Kiireellinen sijoitus	14
2.6	Huostaanotto.....	15
3	SIJAISHUOLTO	17
3.1	Laitoshuolto	18
3.2	Jälkihuolto	19
4	PERHEET JA VANHEMMUUS	21
4.1	Vanhemmuuden haasteet	22
4.2	Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö.....	22
5	NUORTEN MIELENTERVEYS	24
6	NUORISOPSYKIATRINEN ASUMISKOTI PURO OY	27
6.1	Visio ja arvot	27
6.2	Yksiköt ja henkilökunta.....	28
7	LAADUNHALLINTA	29
7.1	Laadunhallinta ja laatujärjestelmät.....	29
7.2	Laadunhallinta Purossa.....	29
7.3	Sijaishuollon laatukriteerit	30
7.4	Asiakaspalaute ja laatu sijaishuollossa.....	33
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	35
8.1	Tutkimuksen aihe, kohderyhmä ja tehtävä.....	35
8.2	Tutkimuksen suorittaminen	36
8.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37
9	TUTKIMUKSEN TULOKSET	39
9.1	Sosiaalityöntekijöiden vastaukset.....	39
9.2	Nuorten vastaukset	41
9.3	Huoltajien vastaukset	43
9.4	Nuorten ja huoltajien vastaukset yhteisiin monivalintakysymyksiin	45
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	46

10.1	Sosiaalityöntekijät	46
10.2	Nuoret	47
10.3	Huoltajat	49
10.4	Yhteneväisyydet vastauksissa	50
10.5	Vertailu edelliseen opinnäytetyöhön	51
10.6	Tuloksista nousseet kehittämiskohteet	52
11	POHDINTA	54
	LÄHTEET	56

LIITTEET

KAAVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kaavio 1. Puroon sijoitettujen nuorten määrä.	39
Kaavio 2. Sosiaalityöntekijöiden arvosanat Puron toiminnasta.	40
Kaavio 3. Nuorten vastaukset.	41
Kaavio 4. Nuorten ja huoltajien monivalintakysymysten vastaukset.	43
Taulukko 1. Nuorten avointen kysymysten vastaukset.	42

LIITELUETTELO

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Sosiaalityöntekijöiden kyselylomake

Liite 3. Nuorten kyselylomake

Liite 4. Huoltajien kyselylomake

1 JOHDANTO

Lastensuojelu nousee otsikoihin aina tasaisin väliajoin ja etenkin lastensuojelun tekemistä virheistä ja vastoinikäymisistä uutisoidaan eri medioissa. Harvemmin puhutaan lastensuojelun onnistumisista ja miten lastensuojelu on muuttanut asiakkaiden elämää. Lastensuojelun vaikuttavuutta ja laatua on vaikea tutkia, koska niin monet eri tekijät vaikuttavat yksilön tulevaisuuteen.

Opinnäytetyömme käsittelee lastensuojelulaitoksen sijaishuoltopalveluiden laadunhallintaa ja asiakastyytyväisyyttä. Tutkimuksen tilaajaorganisaatio on Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy ja tutkimus toteutettiin heidän asiakkailleen: jälkihuollossa oleville nuorille, heidän huoltajilleen sekä sijoittavien kuntien sosiaalityöntekijöille. Opinnäytetyömme on osa Puron laadunhallintaa ja laadun mittaamista.

Kyselyllä pyrittiin mittaamaan asiakkaiden tyytyväisyyttä sijaishuoltopalveluihin sekä selvittämään kehityskohteita Puron toiminnasta. Tutkimuksen vastaustulokset jäivät pieniksi, eikä tuloksia voida yleistää. Jokaisesta vastauksesta ja mielipiteestä on kuitenkin hyötyä ja merkitystä Puron organisaatiolle laadunhallinnan ja kehittymisen kannalta.

Opinnäytetyön teoriapohja rakentuu lastensuojelusta, sijaishuollosta, Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy:stä sekä laadunhallinnasta. Teoriaosuus luo pohjaa tutkimustuloksillemme, jotka on esitetty työn lopussa. Saatuja tuloksia on vertailtu sekä keskenään että Lakson & Vuorelan tutkimukseen. Työn lopussa on pohdintaa ja kehittämis ehdotuksia Purolle sekä mahdollisille tuleville tutkimuksille.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu on lapsen kehityksen ja kasvun turvaamista sekä sen vaarantavien tilanteiden poistamista. Lastensuojelu perustuu lapsilähtöiseen perhekeskeisyyteen, sillä perhe on lapsen ensisijainen kasvatusympäristö. (Bardy & Heino 2013, 73.) Lastensuojelu on osa palveluiden laajaa kokonaisuutta. Perinteisesti palvelut jaotellaan kolmeen eri tasoon. Ensimmäisellä tasolla tarkastellaan lasten kasvuoloja, jolloin tarkastelun alla on lasten ja perheiden elinolot, terveys ja hyvinvointi. Toisella tasolla on kaikille tarkoitettut palvelut, kuten neuvola, varhaiskasvatus ja perusopetus. Kolmannella tasolla on yksilö- ja perhekohtaiset palvelut. Jaottelu kolmeen eri tasoon kattaa ongelmien ratkaisun ja ennaltaehkäisyn. Jaottelua voidaan kutsua myös primääri-, sekundaari- ja tertiäärijaotteluksi ja toimintaa tarvitaan kaikilla kolmella tasolla. Yleistyksenä voidaan nähdä, että mitä tehokkaampaa ja toimivampaa primääri- ja sekundääritason toiminta on, sitä vähemmän painetta luodaan tertiääritason toiminnalle. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, että kaikkia kolmea tasoa tarvitaan aina luomaan toimiva järjestelmä. Parhaimmillaan yksilölliset tarpeet integroidaan palveluihin tarkasti ja riittävästi. (Bardy yms . 2013, 33.)

Lastensuojelulain (L 417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelua on sekä perhe- että lapsikohtainen lastensuojelu, joiden lisäksi kunnan on järjestettävä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua lapselle tai perheelle silloin, kun he eivät vielä ole lastensuojelun asiakkaita. Lastensuojelu rakentuu lastensuojelutarpeen selvityksestä, avohuollon tukitoimista, lapsen kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta sekä niihin liittyvistä sijais - ja jälkihuollosta. (L 417/2007, 1§, 3§.) Lastensuojelulain lisäksi asiakastyötä ja sijaishuoltoa määrittelevät esimerkiksi sosiaalihuolto-, perusopetus- ja mielenterveyslaki (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016).

Lastensuojelulaissa määritellään lastensuojelun olevan kunnan toteuttamaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä sekä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 174). Lasten ja nuorten suojelutarpeen tavanomaisimpia syitä ovat edelleen psyykkiset ongelmat, päihteiden käyttö, koulunkäyntiongelmat ja erilaiset vuorovaikutus- ja tunne-elämän ongelmat sekä vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat. Myös monenlaiset muutoksen elämässä (esimerkiksi muutto toiselle paikkakunnalle, uusi koulu) saattavat rasittaa perhettä ja tehdä lapsen olon turvattomaksi. (Kananoja yms., 2011, 173.)

Lastensuojelutarpeen syyt eivät kuitenkaan aina ole helposti nimettävissä ja eriteltävissä ja usein onkin haastavaa päästä selville perheen kokonaistilanteesta. Perheen tilanne ja lastensuojelun tarve rakentuu perheen ongelmista ja toisaalta myös voimavaroista. Sosiaaliviranomaisella on sekä oikeus että velvollisuus puuttua perheen ja yksilöiden yksityisyyteen, mutta vain lapsen edun mukaisesti tai vanhempien sitä pyytäessä. (Kananoja yms., 2011, 173–174.)

Kuka tahansa henkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen omien havaintojensa ja tietojensa pohjalta, myös anonymisti. Viranomaiset sekä lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ovat lain mukaan velvoitettuja tekemään lastensuojeluilmoituksen salassapito- ja vaitiolovelvollisuuksien sitä rajoittamatta. Lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun sosiaaliviranomaiset ryhtyvät kiireellisiin toimenpiteisiin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

2.1 Sosiaalityöntekijän rooli

Lastensuojelulaki määrittelee, että lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä oma, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Työntekijän rooli ja vastuu ovat merkittäviä. Hän vastaa lapsen osallisuudesta esimerkiksi tapaamalla lasta ja perehtymällä hänen asiakashistoriaansa. Sosiaalityöntekijä myös valvoo lapsen edun toteutumista ja avustaa erilaisissa oikeustieteellisissä kysymyksissä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle tulee tehdä asiakassuunnitelma, josta selviää lapsen ja perheen kokonaistilanne ja heille tarjotut tukipalvelut. Asiakassuunnitelman toteuttamisesta, etenemisestä ja arvioinnista vastaa lapsen sosiaalityöntekijä yhdessä lapsen, perheen ja esimerkiksi moniammatillisen asiantuntijaryhmän kanssa. Asiakassuunnitelman toteutumista arvioidessa otetaan huomioon lapsen ja perheen nykytilanteen lisäksi suunniteltujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen sekä niiden vaikutukset lapseen ja perheeseen. Arvioinnin pohjalta lapsen sosiaalityöntekijä päivittää uudet tavoitteet tai päättää asiakkuuden lopettamisesta. Asiakassuunnitelma on tarkastettava aina, kun siihen on aihetta, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella on oikeus tavata asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää ja siksi lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava kuinka usein ja miten lapsi ja hänen sosiaalityöntekijänsä tai muu lastensuojelun työntekijä (esimerkiksi perhetyöntekijä) tapaavat henkilökohtaisesti. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

2.2 Lastensuojelun keskeiset periaatteet

Lastensuojelun keskeisin periaate on aina lapsen etu. Kaikilla lapsilla on yhtäläiset oikeudet ja heitä on kohdeltava yksilöinä. Lasten ja nuorten omat mielipiteet ja toiveet on otettava huomioon aina lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden. (Kananaja ym. 2011, 176.) 12-vuotiailla ja sitä vanhemmilla lapsilla on oikeus tulla kuulluksi huostaanottoa ja sijaishuoltoa käsiteltäessä (Forsberg, Ritala-Koskinen, Törrönen & Anis 2006, 54).

Lastensuojelussa tulee olla mahdollisuus erilaisiin yksilöllisiin tukitoimiin ja toimenpiteisiin, jotka turvaavat lapselle esimerkiksi tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan. Lisäksi on huomioitava lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. (Kananaja ym. 176-177.)

Lastensuojelullisista toimenpiteistä on asiakkaalle valittava se, jonka arvioidaan auttavan parhaiten sekä on lievin mahdollinen tapa puuttua perheen yksityisyyteen. Lastensuojelulaissa korostetaan avohuollon tukitoimenpiteiden ensisijaisuutta ja huostaanoton tuleekin olla viimesijainen puuttumiskeino. Sijaishuolto on kuitenkin järjestettävä viivytyksettä, jos se on lapsen edun mukaista. Sijaishuoltoa järjestettäessä on otettava huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämiseksi. (Kananoja ym. 2011, 176–178.)

Lastensuojelulaissa määritellään, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän on saatava vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasoaan ja ikäänsä vastaavalla tavalla. Lapsen osallisuuden velvoite sisältyy lastensuojelulain lisäksi Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimukseen ja sosiaalihuollon asiakaslakiin. Lähtökohdiltaan lasten oikeudet osallisuuteen lastensuojeluasiakkuudessa perustuvat perustuslakiin. (Kananoja ym. 2011, 184.)

Työskentelyyn lapsen kanssa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Lapsen on tunnettava olonsa turvalliseksi ja tilanteen oltava kiireetön. Lasta ei saa kiirehtiä tai pakottaa ilmaisemaan itseään. Lapsen on tärkeä tietää, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa ja hänen mielipiteillään on arvoa, mutta lopullinen päätöksenteko on aikuisen vastuulla. (Kananoja ym. 2011, 184.)

2.3 Nuoret lastensuojelussa

Tavanomaisesti lastensuojelussa lapset ovat alle 18-vuotiaita ja nuoriin viitataan 18–21-vuotiailla. Nuorisopsykiatriassa kuitenkin nuoruuden katsotaan alkavaksi 12. ikävuodesta. Tässä iässä lapselle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa lastensuojelullisissa asioissa. Nuoruudelle ei kuitenkaan voida määritellä tarkkoja ikärajoja, vaan ne määritellään aina kontekstin mukaan. Kontekstissa, jossa nuorten kokemukset ja toimijuus otetaan huomioon, ei nuoria voida määritellä pelkästään perheensä kautta, vaan heillä voi olla perheestään poikkeavia näkemyksiä lastensuojelun tarpeesta. (Aaltonen & Heikkinen 2013, 197-198.)

Lastensuojelun piiriin nuoret päätyvät yleensä kun muut koulun ja perusterveydenhuollon tukitoimet eivät ole auttaneet. Nuorten kanssa tehtävässä lastensuojelutyössä on annettava tilaa nuoren omalle toimijuudelle ja toiminnallisille työmalleille. Varsinkin ryhmätoiminnalla on huomattu olevan myönteisiä vaikutuksia kuntoutumiseen lastensuojelussa. (Aaltonen & Heikkinen 2013, 199-208.)

Nuorten tukeminen lastensuojelun toimilla perustellaan usein yhdellä tuen tarpeella, mutta usein taustalta löytyy moniongelmaisuus ja kasvatusvaikeudet kotona. Nuoruudessa tapahtuvat kriisit saattavat edellyttää nopeaa reagointia ja varsin paljon toimenpiteitä, koska ne ajoittuvat samaan kehitysvaiheeseen kuin kodista irtautuminen. Siirtymät eri koulutusasteilta toiselle ovat nuorille otollisia aikoja erilaisille tukiohjelmille ja interventioille. Koulu on nuorten elämässä mittavassa roolissa niin onnistumisten kuin epäonnistumistenkin kokemusten tuottajana. Nuorten tilanteita ratkoessa yhteistyö eri toimijoiden kanssa painottuu vielä voimakkaammin kuin nuorempien lasten kanssa. (Aaltonen & Heikkinen 2013, 199-208.)

2.4 Avohuolto

Sosiaalihuollon on ryhdyttävä lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteisiin välittömästi, jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään (L 417/2007, 34§). Avohuollon tukitoimia järjestetään asiakassuunnitelman mukaisesti lapsen ja perheen tukemiseksi. Tukitoimien määrä ja laatu vaihtelevat kunnittain, mutta lastensuojelulaki edellyttää kuntaa järjestämään avohuollon tukitoimina ainakin esimerkiksi lasten päivähoitoa, lapsiperheiden kotipalvelua ja perhetyötä. (Taskinen 2012, 71–72.) Avohuollon tukitoimien aikana sosiaaliviranomaisilla on mahdollisuus tarkastella, ovatko avohuollolliset toimenpiteet riittäviä perheen ja lapsen auttamiseksi, vai vaatiiko tilanne huostaanoton valmistelun aloittamista (Kananoja ym. 2011, 190). Kaikki avohuollon toimenpiteet ja tukitoimet perustuvat vapaaehtoisuuteen, jolloin yli 12-

vuotiaalla lapsella ja hänen huoltajillaan on oikeus kieltäytyä niistä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016).

Avohuollon sijoituksissa on ensisijaisesti pyrittävä sijoittamaan koko perhe arviointi- tai kuntoutusjaksolle joko perhe- tai laitoshoidon. Sijoitus voi olla lapsilähtöistä tai johtua vanhemman hoitotarpeesta, jolloin on lapsen edun mukaista, että hän jatkaa asumista vanhempansa kanssa laitoshoidossa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lyhytaikaisesti lapsi voidaan sijoittaa yksinkin avohuollon tukitoimenpiteenä, mikäli se on tarpeen lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, kuntouttamiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti esimerkiksi huoltajan sairauden takia. Avohuollon sijoitusta pohtiessa tulee miettiä, täytyvätkö huostaanoton perusteet. Kun avohuollon sijoituksesta päätetään, tulee määritellä sen tavoitteet ja arvioitu kesto. (Taskinen 2012, 72–74.)

2.5 Kiireellinen sijoitus

Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kasvua ja kehitystä tai jos lapsi itse vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihkeitä, tekemällä muun kuin vähäisen rikoksen tai muulla näihin rinnastettavalla teolla (L 417/2007, 38§).

Kiireellisen sijoituksen kesto on 30 vuorokautta ja sen aikana on joko tehtävä päätös sijoituksen lakkaamisesta, jatkamisesta, huostaanotosta tai tehtävä hakemus huostaanotosta hallinto-oikeudelle. Jos asiakkaan huostaanottoasia on jo vireillä tai se on tullut vireille kiireellisen sijoituksen aikana, sijoitus voi jatkua ilman erillistä päätöstä. Viranomaisella on mahdollisuus tehdä 30 vuorokauden jatkopäätös kiireelliseen sijoitukseen, jos asiakkaan tarvitsemista lastensuojelullisista toimenpiteistä ei ole mahdollista tehdä päätöstä ilman lisäselvityksiä tai niitä ei ole mahdollista saada ensimmäisen 30 vuorokauden aikana. Kiireellisen sijoituksen tehnyt sosiaaliviranomainen ei voi enää tehdä 30 vuorokauden jatkopäätöstä, vaan

sen tekee esimerkiksi kunnan johtava sosiaalityöntekijä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on tehtävä päätös kiireellisen sijoituksen päättämisestä, kun peruste sijoitukselle on lakannut. Lapsi voi siis palata kotiinsa muutamankin päivän kuluttua sijoituksen alkamisesta, jos tilanne kotona on tasoittunut ja perhettä voidaan jatkossa tukea avohuollon tukitoimin. (Taskinen 2012, 82§.)

2.6 Huostaanotto

Lastensuojelulain mukaan lapsi on otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto, jos puutteet lapsen huolenpidossa ja kasvuolosuhteissa uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kehitystä tai terveyttä tai lapsi itse vaarantaa oman terveytensä esimerkiksi tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikoksen tai käyttämällä päihteitä. Huostaanoton kriteerit täyttyvät kuitenkin vain, jos avohuollon tukitoimenpiteet eivät ole lapsen edun mukaisia tai ne ovat olleet riittämättömiä ja sijaishuolto on lastensuojelun keskeisten periaatteiden mukaisesti lapsen edun mukaista. (L 417/2007, 4§, 40§.) Jos huostaanottoasia perustuu kaikkien osapuolten suostumukseen, päätöksen siitä tekee kunnan johtava sosiaalityöntekijä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteluiden perusteella. Tahdonvastainen huostaanottopäätös tehdään hallinto-oikeudessa johtavan sosiaalityöntekijän perusteluiden ja valmisteluiden sekä lapsen ja huoltajien vastineiden pohjalta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Huostaanotto on lastensuojelun viimeisin keino lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseen. Se on koko perheelle henkisesti raskas tilanne ja saattaa johtaa lapsen ja/tai huoltajat kriisiin. Viranomaisten, huoltajien ja lapsen tulee olla prosessin aikana hyvässä yhteistyössä. Huostaanoton perusteita tulee tarkastella säännöllisesti ja lapsen asiakassuunnitelma tarkastaa vähintään kerran vuodessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Päätöstensä perusteiksi viranomaiset voivat pyytää lausuntoja esimerkiksi päivähoidosta, koulusta tai terveydenhuollosta ja heillä on oikeus saada moniammatilliselta asiantuntijaryhmältä apua päätöksiin. Näihin kuntien velvoittamiin ryhmiin voi kuulua lastensuojelun työntekijöiden lisäksi työntekijöitä esimerkiksi perheneuvolasta, päihdehuollosta, päivähoidosta ja koulutoimesta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi ja se raukeaa lapsen tullessa täysi-ikäiseksi. Huostassapito tulee kuitenkin purkaa heti, kun perusteita sille ei enää ole. Purkaminen edellyttää, että kodin kasvuolosuhteet ovat parantuneet ja pysyneet riittävän hyvällä tasolla riittävän pitkään. Huostaanotto puretaan ja lapsi kotiutetaan aina suunnitellusti. Kotiuttamista suunniteltaessa ja huostaanottoa purkaessa lapsi voidaan myös sijoittaa väliaikaisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi kotiin huoltajiensa hoidettavaksi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

3 SIJAISHUOLTO

Sijaishuollolla voidaan järjestää huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoito ja kasvatust kodin ulkopuolella. Oikea sijaishuoltopaikka tulee valita lapsen edun mukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Sijaishuoltoa järjestetään perhehoidossa, lastensuojelulaitoksissa, ammatillisissa perhekodeissa ja koulukodeissa. (Kananoja ym., 2011, 202-203.)

Sijaishuollossa olevalle lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät ihmissuhteet ja niiden jatkuminen sijaishuollon aikana, koska tavoitteena on, että perhe palaa lopulta yhteen (Taskinen 2012, 139). Sijaishuollon aikana lapsella on oikeus tavata vanhempiaan, sisaruksiaan ja muita hänelle tärkeitä henkilöitä. Pitkä sijaishuoltopaikan ja oman kodin välimatka ei saa olla este tapaamisille ja yhteydenpidolle. (Kananoja ym., 2011, 202-203.) Sijaishuollon järjestämisestä ja kustannuksista vastaa lapsen sijoittava kunta (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2012).

Sijaishuoltopaikkaa valittaessa sosiaalityöntekijä joutuu usein keräämään lasta tai perhettä koskevat tiedot useilta eri viranomaisilta ja niiden pohjalta arvioimaan ja valitsemaan lapselle sopivan paikan. Sosiaalityöntekijän on myös tärkeää keskustella lapsen ja hänen perheensä kanssa sopivasta sijaishuoltopaikasta. Tavoitteena on, että yhteistyöllä lapselle löydetään paras mahdollinen sijaishuoltopaikka, joka parhaiten turvaa lapsen hoidon ja huollon. (Kananoja ym. 2011, 203.)

Sijaishuoltopaikkaa valitessa tulee kiinnittää huomiota mm. sijoituksen perusteisiin, eli mihin asioihin pyritään saamaan muutos, lapsen erityisiin tarpeisiin ja hoidon jatkuvuuteen. Myös kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta tulee huomioida mahdollisuuksien mukaan. Ennen kuin lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, tulee selvittää läheisten (esimerkiksi etävanhempi, isovanhemmat, muut sukulaiset) mahdollisuus ottaa hänet luokseen asumaan. (Taskinen 2012, 125–126.)

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen nuorten määrä on kasvanut koko 2000 -luvun ajan. Vuosittaisissa mittauksissa notkahduksia on tapahtunut, mutta trendi on ollut nousujohteinen. (Kuoppala & Säkkinen 2015, 1.) 1990-luvulla lasten mielenterveydelliset ongelmat alkoivat lisääntyä ja nykyään on arvioitu, että yli puolet lastensuojelulaitoksissa olevista lapsista tarvitsevat psykiatrasta apua. Tämän kehityksen perusteella on päätelty, että osa lapsista voi entistä huonommin ja lasten ja nuorten ongelmat ovat lisääntyneet ja vakavoituneet. (Raunio 2009, 288.) Koulukotiin sijoitettujen lasten psykiatrasta oirekuvaa ja ennustetta tutkinut Manninen (2013) mainitsee, että koulukotinuorten mielenterveysongelmat ovat hyvin yleisiä. Koulukoti on Suomen lastensuojelun kentässä viimesijainen sijoituspaikka. (Manninen 2013, 18 - 23.)

3.1 Laitoshuolto

Lapsi tulisi aina ensisijaisesti sijoittaa perhehoitoon, mutta sijaishuollon toteuttaminen laitoshoidon on paras vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun on tarpeen saada lisää tietoa lapsen tarpeista ja huostaanoton perusteisiin vaikuttavista syistä tai on ilmeistä, että sijoituksen aikana esiintyy tilanteita, jotka edellyttävät rajoitustoimenpiteiden käyttöä. (Kuntaliitto 2013). Laitoshoidon järjestetään lasten- ja nuorisokodeissa, koulukodeissa ja vastaanottokodeissa. Lastensuojelulaki säätelee lastensuojelulaitosten yleiset edellytykset, joiden noudattamista ja toteuttamista valvovat lapsen sijoittanut kunta sekä Aluehallintovirasto. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Laitoksen riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja -välineet määritellään sekä lastensuojelu- että yksityisten sosiaalipalveluiden laeissa. Kyseisten asioiden katsotaan olevan laitoshuoltoon soveltuvia silloin, kun laitoksessa olevalla lapsella on mahdollisuus riittävään yksityisyyteen, rauhalliseen yksinoloon ja välttämättömään omaan alueeseen. Pitkäaikaissijoitukseen soveltuvissa laitoksissa, kuten Purossa, lapsella on oltava oma, kodinomainen huone ja yhteisiä tiloja laitoksen muiden asukkaiden kanssa. (Valvira 2012, 35.)

Lastensuojelulaitosten päivittäistä toimintaa ohjaa kodinomainen, säännöllinen ja rutiininomainen päivärytmi. Säännöllinen päivärytmi edesauttaa lapsen tunne-elämää, turvallisuuden tunnetta ja asioiden ennakoitavuutta. Päiviin sisällytetään lasten harrastuksia, palavereita, tapaamisia ja esimerkiksi omaohjaaja -tunteja ja perhetapaamisia sekä koti-iltoja. Kaikki lastensuojelulaitoksen toiminta pyritään strukturoimaan kunkin lapsen edun mukaiseksi ja lasta kuntouttavaksi ja hyvinvointia lisääväksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Ainoastaan kiireellisesti sijoitettuun tai huostaanotettuun, laitoshoidossa olevaan lapseen saa kohdistaa rajoitustoimenpiteitä (yhteydenpidon rajoittaminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja -katsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito). (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lastensuojelulaitoksissa eläneitä lapsia tutkittaessa on huomattu, että lapsen kasvulle merkittävää on suhde luotettavaan aikuiseen. Laitoksissa pyritäänkin kodinomaiseen ympäristöön, jossa lapsella tai nuorella on yleensä vähintään yksi ohjaaja, johon on mahdollista muodostaa läheisin suhde. Tähän pyritään monissa lastensuojelulaitoksissa ylläpidettävällä omaohjaaja -mallilla. Läheisen suhteen muodostumista aikuiseen vaikeuttaa sijoituspaikan vaihdokset, sekä työntekijöiden suuri vaihtuvuus sijoituspaikassa. Nuorten elämäkokemukset saattavat myös aiheuttaa hankaluutta luottamuksellisten ihmissuhteiden muodostamisessa, mikä edelleen saattaa asettaa nämä nuoret syrjäytymisen osalta riskiryhmään. (Tolonen 2013, 181.)

3.2 Jälkihuolto

Lapselle on järjestettävä jälkihuolto huostaanoton ja sijaishuollon päättymisen jälkeen sekä avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen. Jälkihuolto-oikeus myönnetään, kun sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja on kohdistunut pelkästään lapseen. (L 414/2007, 75§.) Jälkihuollon

tarkoituksena on tukea lasta ja hänen huoltajiaan ja saattaa lapsi takaisin kotiin tai ohjata itsenäiseen elämään. Jälkihuoltoon sisältyy esimerkiksi erilaisia psykososiaalisia palveluita ja apua mm. koulutus- ja työpaikan sekä asunnon etsimisessä. (Taskinen 2012, 151-154.) Mikäli riittämätön toimeentulo, puutteelliset asumisolot tai asunnon puuttuminen haittaavat lapsen kuntoutumista sijaishuollon jälkeen, tulee hänelle järjestää riittävä taloudellinen tuki ja korjata tai järjestää tarpeen mukainen asunto. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2016.)

Jälkihuollon järjestämättömyydestä on sosiaaliviranomaisen tehtävä valituskelpoinen päätös. Kuten avohuolto, myös jälkihuolto on lapselle vapaaehtoista ja lapsi voi milloin tahansa alle 21-vuotiaana pyytää jälkihuoltoa itselleen. Kunnan velvollisuus jälkihuoltoon päättyy lapsen täyttäessä 21 vuotta tai viiden vuoden jälkeen siitä, kun lapsi on ollut lastensuojelun asiakkaana kodin ulkopuolisen sijoituksen jälkeen. (Kananen ym. 2011, 205.)

4 PERHEET JA VANHEMMUUS

Lapsen huoltajuuden määrittää laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta seuraavasti: ”Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt joille lapsen huolto on uskottu. Lapsen huolto päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta tai sitä ennen menee avioliittoon.” (L361/1983). Huoltajan tehtävänä on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja esimerkiksi asuinpaikasta, kuitenkin huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet ja toivomukset. Päätöksiä tehtäessä huoltajan on keskusteltava asiasta lapsen kanssa, jos se on mahdollista lapsen ikään, kehitystasoon ja asian laatuun nähden. Huoltaja toimii myös lapsen edustajana tätä koskevissa asioissa, ellei lailla toisin säädetä. (L361/1983.)

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsien kasvatuksesta, hoidosta ja hoivasta. Lapset viettävät suuren osan ajastaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen piirissä ja myös näissä työskentelevät opettajat ja muut toimijat kuuluvat lapsen kasvattajien piiriin. Lapsiperheet ovatkin suuri sosiaali- ja terveystalouden käyttäjäryhmä. (Perälä, Halme & Kanste 2013, 121.)

Suomalaiset lapset elävät moninaisissa perheissä, eikä enää voida yleistää yhtä tiettyä ydinperhemallia, kuten aikaisempien sukupolvien aikana. Yleistyneet avioerot synnyttävät uudenlaisia perhemalleja sekä uusioperheitä, kuten myös yhden vanhemman perheitä. Perhemallien laajentuminen aiheuttaa sosiaalihuollon toimijoille suuremman paineen pysyä trendissä mukana ja sopeuttaa toiminta muuttuvaan maailmaan. Perhetilanteita käsiteltäessä ja määriteltäessä täytyy ottaa perheen yksilöllinen tilanne huomioon, mutta ongelmia saattaa ilmetä kun perheen oma käsitys perhekokonaisuudesta ja laissa määritelty perhe eivät kohtaa. Esimerkkinä tällaisesta voi olla uusperhe, jossa toinen vanhempi ei ole lapsen laillinen huoltaja, ja tällöin hän ei ole oikeutettu saamaan lasta koskevaa tietoa. (Jokinen, Malinen, Pirskanen, Moilanen, Rautakorpi, Harju-Veijola, Notko & Kuronen 2013, 188.)

4.1 Vanhemmuuden haasteet

Vanhemmat suojelevat lastaan fyysisiltä ja psyykkisiltä vahingoilta. He tyydyttävät lapsen perustarpeet, joita ovat muiden muassa rakkaus ja välittäminen, nähdäksi ja kuulluksi tuleminen, turvallisuus ja valvonta sekä riittävä ravinto, vaatetus ja puhtaus. Vanhemman tulee toimia lapsen elämässä huoltajana, rakkauden antajana, rajojen asettajana, rohkaisijana ja esimerkin antajana. Lapsi kokee turvallisuutta ja kehittyy suotuisasti, kun hänelle asetetaan selkeitä rajoja. (Päihdelinkki, 2010.) Vanhemmuuteen ja vanhemman kasvatustehtävään kuuluvat myös yhteenotot ja pettymykset. Erityisesti murrosikäisen lapsen vanhemmilla on suuri työ tilan antamisen ja rajojen välillä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013.)

Työelämän vaatimukset, vanhempien keskinäiset erimielisyydet sekä heidän terveydentilaansa liittyvät ongelmat kuormittavat ja aiheuttavat huolta vanhemmuudessa. (Lammi-Taskula & Bardy, 2009, 60). Yhteiskunnan eriarvoistuminen ja vanhempien taloudelliset vaikeudet kuormittavat perheitä. Vanhempien kohtaama stressi saattaa vaikuttaa lapsien ja vanhempien vuorovaikutukseen niin, että lapsi ei saa vanhemmiltaan tarvitsemaansa tukea kasvuun ja kehitykseen. (Bardy & Heino 2013, 18.)

4.2 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Sijaishuollossa olevan lapsen vanhemmat pysyvät edelleen lapsen huoltajina tietyin rajoituksin. Lapsen ja vanhempien väliseen kommunikointiin ja asioiden hoitoon osallistuu kuitenkin myös lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä (ja myös lastensuojelulaitoksen henkilökunta), jolloin kaikkien välisen yhteistyön on oltava riittävän hyvää. Lapsilähtöinen ja lapsen tarpeet huomioiva yhteistyö mahdollistaa lapsen sijoituksen tavoitteiden onnistumisen. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2016.) Lapsen sijoittavan kunnan velvollisuutena on tukea sijaishuoltopaikan ja vanhempien yhteistyötä ja positiivista ilmapiiriä. Sijoittajakunnan sosiaaliviranomainen ei saa mennä mukaan sijaishuoltopaikan ja perheen välisiin ristiriitoihin vaan riittäisissä tilanteissa sosiaaliviranomaisen on valvottava lapsen

etua sijaishuollossa. Kaikkien osapuolten välinen toimiva yhteistyö mahdollistaa lapsen turvallisen kiinnittymisen sijaishuoltopaikkaan, mikä osaltaan takaa lapselle paremman psyykkisen voinnin ja edellytykset tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja sijoituksen onnistumiselle. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

5 NUORTEN MIELENTERVEYS

Globaalilla tasolla on arvioitu, että noin 20 % maailman nuorista on jonkinasteinen mielenterveyden häiriö. Mielenterveyshäiriöt vaikuttavat negatiivisesti nuorten tulevaisuuteen. Mielenterveyden häiriöt ja haasteet koetaan niin leimaaviksi, etteivät nuoret välttämättä uskalla hakea apua. Yhdistyneet kansakunnat on tuottanut viiden kohdan strategian nuorten mielenterveyden edistämiseen maailmanlaajuisesti. Niissä otetaan kantaa mm. leimautumisen estämiseen, ennaltaehkäisyyn sekä palveluiden lisäämiseen mielenterveydenhäiriöistä kärsiville nuorille. (United Nations 2014, 7-13.)

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat 1990-luvun jälkeen lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Kehitys on johtanut siihen, että sosiaali - ja terveystaloudellissa työskentelevillä täytyy olla laaja asiantuntemus myös mielenterveyden ongelmista. Mielenterveys koskettaa kaikki ihmisiä, koska se kuuluu olennaisena osana terveyteen. Mielenterveyttä ei voidakaan katsoa vain yksilön ominaisuutena, vaan se vaikuttaa koko yhteisön ja yhteiskunnan toimintaan. Mielenterveys vaikuttaa olennaisesti yksilön mahdollisuuksiin osallistua yhteiskuntaan ja taloudelliseen suoriutumiseen. (Friis, Eirola & Mannonen 2004, 7, 31)

Nuoruusikään kuuluu paljon psyykkisiä ja fyysisiä muutoksia, joihin nuoren tulee sopeutua. Nuoren sopeutumattomuus muutoksiin sekä mielenterveyden häiriö tulee tunnistaa ja hoitaa varhaisessa vaiheessa, jotta nuoruusiän kehittymismahdollisuus ei mene hukkaan ja häiriön hoito pitkity. Häiriön tunnistaminen on kuitenkin vaikeaa, sillä nuoren kehitys saattaa kulkea omaa tahtiaan ja yksilölliset kehityserot voivat olla suuria. Häiriintyneen kehityksen voi tunnistaa vain, jos tuntee nuoruuden normaalin kehityksen ja häiriöiden ominaispiirteet. (Aalto-Setälä & Marttunen 2007.)

Nuorten yleisimmät mielenterveyden häiriöt

Nuorten yleisimmät mielenterveyden häiriöt ovat ahdistuneisuus-, käytös-, mieliala-, ja päihdehäiriöt. Samanaikaissairastaminen eli komorbiditeetti on

nuorilla yleistä: tällöin nuori kärsii kahdesta tai useammasta häiriöstä samanaikaisesti. Mielenterveyshäiriöiden jatkuminen aikuisuuteen on sitä todennäköisempää mitä vakavammasta häiriöstä on kyse. (Marttunen 2009.)

Ahdistuneisuuden vaikuttaessa nuoren jokapäiväiseen elämään, koulunkäyntiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen on kyseessä ahdistuneisuushäiriö. Ahdistuneisuushäiriöt kuuluvat nuorten yleisimpiin psyykkisiin häiriöihin. Useat ahdistuneisuushäiriöt ovat tytöillä yleisempiä kuin pojilla. Häiriöt saattavat esiintyä usein rinnakkain, jolloin nuori kärsii kahdesta tai useammasta ahdistuneisuushäiriöstä samanaikaisesti. Varhainen stressi, traumakokemukset ja kiintymyssuhteiden turvattomuus myös vaikuttavat ahdistuneisuushäiriöiden syntyyn. (Ranta 2006, 67.)

Käytöshäiriöt ovat yleisempiä pojilla kuin tytöillä. Usein käytöshäiriöt jaetaan vaikeusasteen mukaan lievään, keskivaikeaan ja vaikeaan käytöshäiriöön. Jaotteluna käytetään myös nuorena alkavaa ja lapsena alkavaa käytöshäiriötä. Käytöshäiriöisen nuoren itsetunto on usein huono, mutta hän peittää sen esittämällä kovaa roolia. Huono pettymysten sietokyky ja impulssikontrolli kuuluvat usein käytöshäiriöisen nuoren käyttäytymiseen. Sosiaalisessa käyttäytymisessä nuorilla voi olla ongelmia, jotka vaikeuttavat ystävyyssuhteita. (Lehto-Salo & Marttunen 2006, 99-101.)

Lasten ja nuorten mielialahäiriöiden oireet ovat hyvin samankaltaisia kuin aikuisilla. Oireilu voi kuitenkin poiketa yleisistä piirteistä lapsen ikäkauteen kuuluvan kehitystason vuoksi. Mielialahäiriöihin kuuluu masennustilat, depressio sekä kaksisuuntainen mielialahäiriö. Ydinoireina masennuksessa nuorilla on masentunut mieliala, väsymys ja toiminnan aloittamisen vaikeudet. Pitkään jatkunut masennus saattaa aiheuttaa murrosiän viivästymistä. Murrosiässä tyypilliset kapinavaiheet, itsetunto-ongelmat sekä päihteiden väärinkäyttö saattavat lisääntyä. Lapsuus- ja nuoruusiässä ilmenevä masennusjakso voi olla myös kaksisuuntaisen mielialahäiriön sairausjakso, jolloin myöhemmin saattaa ilmetä maniajaksoja. Nuorten masennustiloihin liittyy korostunut riski itsemurhaan.

Korkeammaksi itsemurhariski kasvaa, jos nuorella esiintyy myös päihteiden väärinkäyttöä. (Huttunen 2011.)

Tautiluokituksessa päihdehäiriöt jaetaan päihtymystiloihin, haitalliseen käyttöön, riippuvuusoireyhtymään, vieroitusoireisiin ja päihteiden laukaisemiin psykooseihin. Tyypillisesti nuoruusiän päihdehäiriö alkaa 15 – 19 – vuotiaana ja usein päihdehäiriöistä kärsivät nuoret ovat myös sekakäyttäjiä. 80 %:lla heistä on samanaikaisesti muitakin mielenterveyden häiriöitä, kuten käytös-, mieliala- ja ahdistuneisuushäiriöitä. Nuoruuden päihdehäiriöiden tiedetään ennustavan voimakkaasti tulevaisuuden muita mielenterveyshäiriöitä, kuten mieliala- ja persoonallisuushäiriöitä. Tutkimuksissa on havaittu myös päihteiden väärinkäytön olevan merkittävä riskitekijä nuorten itsemurhille. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2013.)

Itsetuhoisuudella tarkoitetaan käyttäytymistä ja ajatuksia, jotka liittyvät oman itsensä vahingoittamiseen. Itsetuhoisuus voi esiintyä suorana tai epäsuorana, se voi kohdistua suoraan nuoreen itseensä tai vihana muita ihmisiä kohtaan. Suoraa itsetuhoisuutta on itsensä vahingoittaminen ja epäsuoraa itsetuhoisuutta taas ilmentää henkeä uhkaavien riskien ottaminen. Myös esimerkiksi sairaalallinen laihuus tai kohtuuton alkoholinkäyttö voidaan nähdä itsetuhoisena käyttäytymisenä. (Marttunen 2013, 109-110.)

Itsetuhoisuudelle ei ole yhtä altistavaa tekijää, vaan kyse on aina yksilöllisestä alttiudesta, joka kehittyy vähitellen. Itsetuhoisuus ei myöskään sinällään ole mielenterveyden häiriö, mutta mielenterveyden häiriöt ovat suurimpia riskitekijöitä nuoren alttiudessa itsetuhoisuuteen. Noin 90 %:lla itsemurhan tehneistä nuorista on jokin mielenterveyden häiriö. Päihteiden väärinkäyttö ja riippuvuus lisäävät itsemurhavaaraa noin seitsenkertaiseksi, ja suurin osa itsemurhayrityksistä tehdään päihtyneenä. (Marttunen 2013, 113-114.)

6 NUORISOPSYKIATRINEN ASUMISKOTI PURO OY

Puro tarjoaa sekä lyhyt- että pitkäkestoista sijaishuoltoa 8-18-vuotiaille kuntien sijoittamille nuorille. Jälkihuolto järjestetään alle 21-vuotiaille nuorille ja avohuollon tukipalveluilla Puro tukee sekä nuoria että perheitä. Puron toiminta pohjautuu kuntien lastensuojeluviranomaisten tarpeeseen ja toiminta palvelee psyykkisesti oireilevia nuoria, joita ei ole tarkoituksenmukaista hoitaa perhehoidossa tai psykiatrisen erikoissairaanhoidon piirissä. Toiminta perustuu siihen, että jokainen nuori voi käydä kehitysvaiheensa läpi turvallisesti ohjattuna omaan yksilölliseen tahtiinsa. Tämä ohjaa nuorta eheään varhaisaikuisuuteen, jolloin nuori kykenee valitsemaan itselleen ammatin, opiskelemaan ja myös työllistymään. (Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy 2016.)

Puro on psykiatriaan erikoistunut lastensuojelulaitos. Tämä näkyy henkilökunnan koulutuksessa sekä nuorten erilaisissa psyykkisissä ongelmissa. Psykiatriaan erikoistuneen lastensuojelulaitoksen yhteistyötahot ovat monipuolisia ja ne koostuvat erilaisista sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoista. Puro on osa Arjessa - konsernia. (Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy 2016.)

Puron yhteistyötahoina nuoren lähiverkoston (huoltajat, sisarukset, lähisukulaiset) lisäksi ovat kuntien sosiaaliviranomaiset, nuoren aikaisemmat hoitotahot (sairaalat tai laitokset) sekä oppilaitokset. Merkittävä yhteistyörooli on myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolla sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla (Valvira) lupa- ja oikeusturva-asioissa. (Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy 2016.)

6.1 Visio ja arvot

Puron vision mukaan se tarjoaa palveluja jatkuvasti muuttuviin, monitahoisiin lastensuojelun tarpeisiin psykiatrasta erityisosaamista hyödyntäen. Puron arvoihin kuuluvat perhekeskeisyys, yksilöllisyys, turvallisuus, yhteisöllisyys ja jatkuvuus. Nuoren hoidossa ja huolenpidossa otetaan huomioon hänen perheensä ja heihin pidetään yhteyttä säännöllisesti. Nuorta kohdellaan kunnioittavasti; oma äidinkieli,

uskonto ja kulttuuritausta yksilöllisesti huomioiden. Purossa ympäristö on nuorelle fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen esimerkiksi moniammatillisen henkilökunnan, hälytysjärjestelmien ja selkeiden sääntöjen ansiosta. Puron yksiköt toimivat yhteisöllisyyteen kannustaen, jolloin nuoren kyky toimia sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä vahvistuu. Avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri tukee nuoren kasvua ja kehitystä. Jatkuvuus mahdollistaa nuoren yksilöllisen hoitopolun katkeamattomuuden sekä yksiköiden sisällä että yksiköstä toiseen siirryttäessä. (Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy 2016.)

6.2 Yksiköt ja henkilökunta

Purossa toimii kahdeksan eri yksikköä, jotka sijaitsevat Kyrönmaan alueella, Pohjanmaalla. Asuminen kaikissa yksiköissä on kodinomaista ja moniammatillinen henkilökunta on läsnä vuorokauden ympäri. Viisi yksikköä tarjoaa palveluja suomeksi ja kolme ruotsiksi. Jokaisella yksiköllä on oma yksikönjohtajansa tai vastaava ohjaaja, joiden lisäksi Purossa työskentelee 65 vakituista työntekijää. Puron henkilökunta on moniammatillista ja heillä on laajaa osaamista sosiaali- ja terveysalalta. Työntekijät ovat koulutukseltaan esimerkiksi sosionomeja, psykiatrisia sairaanhoitajia ja lähi- ja mielenterveyshoitajia. Lisäksi työntekijöillä on koulutusta esimerkiksi erilaisista terapiamenetelmistä. Puron palveluihin kuuluvat myös lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoislääkärin sekä psykologin palvelut. (Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy, 2016.)

7 LAADUNHALLINTA

Laadunhallintaa sosiaali- ja terveyspalveluiden toteuttamisessa on kehitetty vahvasti 2000-luvulla. Sosiaali- ja terveydenhuollolle on tehty valtakunnallinen suositus laadunhallinnasta vuonna 1999. Suositusta oli tekemässä työryhmä, johon osallistui henkilöitä sosiaali- ja terveysministeriöstä, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta (STAKES) sekä Kuntaliitosta. Vuonna 2014 peruspalveluministeri Susanna Huovisen alaisuudessa toimi työryhmä, joka kokosi valtakunnallisen lastensuojelun laatusuosituksen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.) Sijaishuoltoa ja siellä tapahtuvaa laadunhallintaa on tarkasteltu tarkemmin Valtakunnallisissa sijaishuollon laatukriteereissä 2004.

7.1 Laadunhallinta ja laatu järjestelmät

Laadunhallinta tarkoittaa toiminnan johtamista, suunnittelua, kehittämistä ja parantamista niin, että asetetut laatu tavoitteet ovat saavutettavissa. Laadunhallinta korostaa laatua koko organisaation toimintatapana. Laatuun perehtyminen vaatii asioiden eettistä miettimistä rauhassa, sekä toimintatapojen arviointia. (Rousu & Holma 2004, 8-9.)

Laadunhallinnan onnistumisen edellytyksenä on organisaation kulttuuri, joka korostaa oppimista, tiimityöskentelyä ja asiakaslähtöisyyttä ja joka rohkaisee avoimeen virheiden käsittelyyn ja niistä oppimiseen. Laadunhallinnasta tulee osa yrityksen toimintaa, kun laatu työhön osallistuvat sekä yrityksen johto että työntekijät. (Rousu & Holma 2004, 55.)

7.2 Laadunhallinta Purossa

Purossa käytetään laadunhallinnassa IMS-toimintajärjestelmää. IMS on selainpohjainen ohjelmisto yritysten toimintajärjestelmien koostamiseen. Toimintajärjestelmä on kuvaus organisaation toimintatavoista ja sillä vastataan organisaation arvojen, mission ja vision täyttymiseen. IMS-ohjelmistolla voidaan myös mitata laatua erilaisilla mittareilla. IMS toiminnallisuudet tukevat eri

laatustandardien soveltamista (esimerkiksi ISO 90001, SHQS, EFQM standardit). Keskeiset ohjelmiston toiminnallisuudet ovat prosessien kuvaaminen, dokumenttien hallinta, arviointien ja palautteiden käsittely, tulosten hallinta ja mittaaminen, kokonaisuuksien hallinta sekä käsikirjojen koostaminen. (IMS 2016.) Puron kaltaisessa organisaatiossa nämä suoraan järjestelmästä tulevat mittarit voivat olla esimerkiksi erilaisten vaaratilanne ilmoitusten määrä tai muut vastaavat mitattavat tilanteet.

Prosessien mallintaminen, tai toisin sanoen kuvaaminen, tarkoittaa tavoitetilaaan liittyviä eri työnteon vaiheita, jotka on kuvattu etenevään kaavioon. Kaaviossa voidaan kuvata myös yksittäisten prosessien linkittymistä toisiin prosesseihin. (Luukkonen, Mykkänen, Itälä, Savolainen & Tamminen 2012, 41-42.) IMS:iä käytetään Purossa prosessien mallintamiseen niin, että kaikki yleisimmät prosessit on mallinnettu toimintajärjestelmään ja järjestelmään on lisätty prosessissa tarvittavat dokumentit. Toimintajärjestelmä on räätälöity Puron tarkoituksiin sopivaksi. (Sipiläinen 2016.)

Puron prosessit on mallinnettu erilaisiin tilanteisiin, mikä parantaa laadunhallintaa, koska työn suorittamisesta tulee tasalaatuisempaa. Mallinnetut prosessit on avattu järjestelmään kohta kohdalta, jolloin prosessikuvauksia voidaan hyödyntää myös perehdytyksen tukena. Mallinnuksen avulla voidaan ennaltaehkäistä inhimillisten virheiden tapahtumista, sillä prosessin vaiheet on kuvattu niin, ettei henkilökunnan tarvitse luottaa pelkästään omaan muistiinsa, vaan kaikki kohdat on dokumentoitu mallinnettuihin prosesseihin. On työtä helpottavaa, kun kaikki dokumentit on liitetty mallinnettuihin prosesseihin eikä työntekijöiden ei tarvitse erikseen etsiä tarvittavia dokumentteja. (Sipiläinen 2016.)

7.3 Sijaishuollon laatukriteerit

Lastensuojelun keskusliiton RAY:n rahoittamassa Laituri-projektissa valmistettiin vuonna 2004 valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit yhdessä valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Mukana projektissa on ollut henkilöitä eri lastensuojelualan

organisaatioista, oppilaitosten edustajia, erilaisten lastensuojeluyksiköiden työntekijöitä, sosiaalityöntekijöitä sekä erilaisia asiantuntijoita. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 5-6.)

Kriteeristö on luotu yksinomaan sijaishuollon sisällön laadunarviointiin. Sijaishuoltopaikka kykenee tarjoamaan hyvää hoitoa ja kasvua vasta, kun perusedellytykset ovat kunnossa. Sijaishuoltopaikan laatua voidaan arvioida kun toimintaperiaatteet, arvot, johtaminen, henkilöstö ja resurssit ovat riittävän hyvällä tasolla. Nämä toiminta-alueet luovat edellytyksiä laadukkaalle toiminnalle. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 10.)

Sijaishuollon päämääränä on lapsen hyvä hoito, huolto ja kasvatusta, kuten se on määriteltynä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta määrätyn lain mukaan. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 13). Lapsen polku sijaishuollossa on kuvattu alkavan sijoituksesta, jatkuvan hoidossa ja kasvatuksessa ja päättyvän jälkihuoltoon. Sijaishuollossa hoitoa ja kasvatusta on määriteltä viidellä eri prosessilla; asettuminen, kasvaminen yksikössä, yhteistyö lapsen verkostojen kanssa, sijoituksen päättäminen ja sijoituksen arviointi. Prosessikuvaukset luovat kehyksen, jolla voidaan suunnitella ja arvioida lapsen hoitoa ja kasvatusta, johon myös lapsi ja hänen lähipiirinsä voivat mahdollisuuksiensa mukaan osallistua. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 9.)

Asettumisvaiheessa tavoitteena on turvallisuuden ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen pohjan luominen. Tarkoituksena on saada lapsi kotiutumaan yksikköön mahdollisimman hyvin, ja osoittaa lapsen kuuluvan yhteisöön sen tasapainoisena jäsenenä. On myös tärkeää, että lapsen huoltajat otetaan huomioon tässä vaiheessa, jotta lapsen kotiutuminen sijoituspaikkaan kävisi mahdollisimman mutkattomasti. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 22.)

Kasvaminen yksikössä -vaiheessa otetaan huomioon hoidon ja kasvamisen eri osa-alueet lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa tehdään hoito- ja kasvatussuunnitelma, joka tarkentaa asiakassuunnitelmaa. Lasta

myös kohdellaan arvostavasti, ja kannustetaan luomaan läheisiä ihmissuhteita. Lapselle annetaan iänmukaista vastuuta ja hänen arkielämänsä tarpeista huolehditaan. Turvallisuudesta, rajoista ja valvonnasta huolehditaan ja rajoitteita ja pakotteita käytetään vain lain säätämällä tavalla harkitusti. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 23.)

Lapsen tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi sijaishuoltopaikka toimii yhteistyössä lapselle läheisten ihmisten kanssa, sekä muiden lapsen kanssa toimivien ammattilaisten kanssa. Sijaishuoltopaikalla on käytännöt koulun aloittamisesta sekä koulun käynnin huolehtimisesta. Yhteistyötä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 25-26.)

Sijoituksen päättämisvaiheessa turvataan lapsen suunnitelmallinen siirtyminen seuraavaan elämänvaiheeseen. Lähdön työstäminen aloitetaan hyvissä ajoin ja keskusteluille varataan aikaa. Sijoituksen päättäminen toteutetaan lapsen ehdoilla, ja hänen oma mielipide huomioonottaen. Kun arvioidaan sijoitusta, pystytään tekemään johtopäätöksiä toiminnan kehittämisestä. Sijoituspaikka hankkii palautetta toiminnastaan lapsilta, heille läheisiltä ihmisiltä, yhteistyökumppaneilta sekä palveluiden hankkijalta. Palautteet dokumentoidaan, ja niiden pohjalta päätetään toimintatapojen kehittämisestä. (Lastensuojelun keskusliitto 2004, 26-27.)

Sijaishuollolle on laadittu myös eurooppalaiset laatustandardit "Quality4Children Standards For Out-of-Home Child Care in Europe". Laatustandardit kehitettiin kolmen kansainvälisen organisaation (FICE, ISCO, SOS Children's Villages) yhteistyöllä. Yhteensä projektissa oli mukana 32 maata ja Suomi oli yksi projektiin osallistuneista maista. Vuonna 2007 julkaistiin yhteensä 18 kohdasta koostuvat standardit, jotka on jaoteltu yhteensä kolmeen isompaan kokonaisuuteen. Kokonaisuudet ovat: päätöksenteko ja sijoittamisprosessi (6 standardia), sijoituksen aikainen hoitoprosessi (8 standardia) ja sijoituksen päättämispöytä (4 standardia). Standardit on linkitetty vahvasti YK:n lastenoikeuksien sopimukseen,

joka on myös Suomen lastensuojelulainsäädännön perusta. (Hoikkala & Lavikainen 2015, 13.)

7.4 Asiakaspalaute ja laatu sijaishuollossa

Asiakaspalautetta painotetaan nimenomaan osana asiakaslähtöistä ajattelutapaa ja laadunhallinnan merkitystä julkisten palveluiden tuottamisessa. Julkisten palveluiden täytyy mahdollistaa asiakkaiden osallistuminen palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Palveluprosessien tulee olla asiakkaille näkyviä ja niitä täytyy kehittää jatkuvasti ja asiakkaalla täytyy olla aina mahdollisuus palautteenantoon. Yksityisten lastensuojelulaitosten kuten Puron täytyy toteuttaa asiakkaiden osallisuutta julkisten palveluiden tapaan. (Rousu & Holma 1999, 93.)

Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että toiminta kohdistuu asiakkaan tarpeeseen ja asiakas on itse kehittämässä toimintaa. Asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi tarvitaan asiakaspalautetta, jonka avulla pystytään arvioimaan vastaavatko palvelut asiakkaan tarpeita. Hyvää lastensuojelutyötä ei voida tehdä kuulematta asiakkaiden mielipiteitä palveluiden laadusta. Asiakas onkin oman tilanteensa paras asiantuntija. Työntekijät eivät välttämättä aina osaa tunnistaa asiakkaille tärkeitä palveluita. (Rousu & Holma 1999, 94.)

Asiakaspalautejärjestelmät voidaan jakaa kolmeen kategoriaan; laadullisiin, määrällisiin ja muihin menetelmiin. Laadullisissa asiakaspalautteissa voidaan käyttää yksilöhaastatteluita, ryhmähaastatteluita tai muita havainnointimenetelmiä. Laadullisissa menetelmissä voidaan ottaa huomioon asiakasryhmien erityisyys, mutta saatua tietoa on vaikea jäsentää ja analysoida. Suoralta kädeltä näistä analyysistä saatua tietoa ei pystytä yleistämään tai käsittelemään tilastollisesti. Määrällisissä asiakaspalautteissa voidaan käyttää kirjallisia lomakekyselyitä, puhelinhaastatteluita ja erilaisia toimintatilastoja. Näistä asiakaspalautteista saadaan tietoa siitä, kuinka usein ja paljon jotain asiaa tapahtuu. Muissa asiakaspalvelujärjestelmissä asiakas voi tuoda oman mielipiteensä esiin ja olla aktiivinen osallistuja kehittämistyössä. Tällaisiin järjestelmiin voi kuulua mm.

palautelaatikot, palautteen hankkiminen osana prosessia ja ostajan antama palaute palvelusta. (Rousu & Holma 1999, 96.)

Lastensuojelun ytimissä -teoksessa viitataan tutkimukseen, jossa lapset ja perheet ovat olleet mukana arvioimassa lastensuojelun asiakaskäytänteitä (Lastensuojelun Ytimissä 2013, 174). Vanhemmat olivat tyytyväisiä lastensuojelun lapsikeskeisiin työtapoihin, ja pitivät käsiteltyjä asioita oikeina ja tarpeellisina. Lapset eivät pitäneet sisältöjä ja käsiteltäviä asioita yhtä tärkeinä kuin vanhempansa. Selityksenä tälle on esitetty, että lapset kokevat elämäänsä liittyvän paljon muitakin tärkeitä asioita, kuin vain lastensuojelussa käsiteltävät asiat. Arvioinneissa tuli myös esiin lasten negatiiviset kokemukset neuvottelutilanteista. Monissakaan neuvottelutilanteissa ei lasten osallisuus ollut tyydyttävällä tasolla lasten arviointien puuttessa. (Muukkonen 2013, 174-175.)

Toistaiseksi lastensuojelun vaikuttavuutta on tutkittu hyvin vähän. Sijaishuollolla kuitenkin pyritään muutokseen ja vaikuttavuuteen. Muutosta ei kuitenkaan välttämättä voida määrittää lyhyellä aikavälillä, vaan ne näkyvät vasta useamman kymmenen vuoden kuluttua. Laatu lastensuojelussa kiteytyykin usein vaikuttavuuteen sekä sen arviointiin. Prosessien täytyy tukea asiakkaiden eli perheiden ja lasten tilannetta ja sen korjaamista. (Hoikkala & Lavikainen, 29-30.)

Ensisijaisen tärkeää laadukkaassa sijaishuollossa on oikeanlaisen sijaishuoltopaikan valinta. Tärkeää on myös määrittää asiakkaalle oikeanlainen sijaishuollon muoto. Perhehoito on lastensuojelulain mukaan ensisijaisen sijoitusmuoto verrattuna laitoshuoltoon. Aina perhehoidon keinot eivät kuitenkaan riitä esimerkiksi erityisen vaikeahoitoisten lasten kohdalla, jolloin on harkittava laitoshoidon sijoitusmuotona. (Hoikkala & Lavikainen, 31-32.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin tutkimusongelmiin:

- Millaisena nuoret ja huoltajat näkevät Puron sijaishuoltopalveluiden laadun sijoituksen päätyttyä?
- Miten sosiaalityöntekijät näkevät Puron sijaishuoltopalvelut?
- Mitkä asiat ovat vaikuttaneet näiden tahojen näkemykseen Puron palveluiden laadusta?

8.1 Tutkimuksen aihe, kohderyhmä ja tehtävä

Tutkimuksessa käsitellään tyytyväisyyttä lastensuojelulain mukaiseen sijoitukseen Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puroon ja kokemuksia sijoituspaikasta nuorten, huoltajien ja sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Aihe valikoitui Puron toivoessa jatkotutkimusta Lakson ja Vuorelan toteuttamalle opinnäytetyölle, jossa tutkittiin nuorten ja vanhempien kokemuksia Puron toiminnasta. Lakson ja Vuorelan työ keskittyi lähinnä nuorten ja heidän huoltajiensa kokemuksiin laadusta, mutta tässä opinnäytetyössä tutkittiin myös sijoittavien kuntien sosiaalityöntekijöiden näkemystä Puron toiminnasta ja sijaishuollon palveluista.

Kysely oli rajattu koskemaan ainoastaan jälkihuollossa olevia nuoria ja heidän huoltajiaan. Niiden nuorten osoitteita, jotka ovat poistuneet Puron piiristä kokonaan, ei voitu luovuttaa kyselyn toteuttamiseen. Sosiaalityöntekijät rajattiin koskemaan niitä kuntia, jotka ovat sijoittaneet Puroon nuoria, joiden sijoitus on jo päättynyt tai on päättymässä.

Tutkimus antaa Purolle hyödyllistä tietoa oman toimintansa kehittämiseen. Kysely on osa Puron laadunhallintaa ja se toteutetaan tietyin väliajoin, jotta tuloksia voidaan verrata toisiinsa. Kysely vastaa myös sijaishuollon valtakunnallisiin laatukriteereihin, joissa yhtenä prosessina sijoituksen loppuvaiheessa määritellään tiedon keruu yhteistyökumppaneilta, lapsilta ja heidän huoltajiltaan. Kun kartoitetaan koko yhteistyökentän mielipide, pystytään toimintaa arvioimaan

objektiivisesti sekä kehittämään toimintaa tutkimuksen osoittamalla tavalla. Huoltajat ovat tärkeässä osassa nuoren elämässä, joten on merkityksellistä saada myös heidän mielipiteensä sijoitusajalta ja sen jälkeen. Puro on yksityinen lastensuojelulaitos, joten sosiaalityöntekijöiden mielipiteet ovat merkityksellisiä yhteistyön sujuvuutta, palvelun laatua ja jatkuvuutta kehittäessä.

8.2 Tutkimuksen suorittaminen

Kysely toteutettiin puolistrukturoituna lomakekyselynä, johon sisältyi monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Tutkimus päätettiin toteuttaa kyselytutkimuksena, koska tämä mahdollisti vastaajien anonymiteetin ja joustavan vastausajan. Kyselylomakkeet toimitettiin yhteistyökumppaneille postitse, nuorille kyselyt annettiin Puron avopalvelutyöntekijöiden toimesta. Huoltajille suunnatut kyselyt toimitettiin nuorille, jotka itse välittivät kyselyt edelleen huoltajilleen. Kaikkiin kyselylomakkeisiin vastattiin nimettömänä ja luottamuksellisesti. Kyselyn vastausaika oli noin kaksi viikkoa, koska tämän katsottiin olevan mahdollisimman optimaalinen aika ilman, että vastaaminen unohtuu. Nuorten ja huoltajien kyselyiden vastausaika täytyi pidentää alkuperäisestä suunnitelmasta, koska vastauksia ei ollut annettuun aikaan mennessä saapunut.

Kysely lähetettiin kymmenelle sosiaalityöntekijälle, joista neljä vastasi. Puron avopalvelutyöntekijät antoivat kyselylomakkeet kahdelletoista nuorelle ja vastauksia saatiin takaisin kolmelta nuorelta. Huoltajista vain kaksi vastasi kyselyyn, mutta toisaalta ei ole tiedossa, toimittivatko kaikki nuoret kyselylomakkeet huoltajilleen. Vastausprosentti jäi pieneksi jokaisen ryhmän kohdalla, joten tulokset eivät ole yleistettävissä.

Tutkimustulosten analysoinnissa käytettiin kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia menetelmiä. Kvantitatiivisessa analyysissä tuloksille annetaan eri arvoja eli muuttujia. Muuttujat voivat olla numeroita tai erilaisia arvoja, kuten ikä. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusta voidaan yhdistää saman

tutkimusaineiston analysoinnissa, koska ne nähdään toistensa jatkumona. (Alasuutari 2011, 32–34.)

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä analyysissä vertaillaan tilastollisia yhteyksiä, jotka tehdään usein taulukkomuotoon. Analyysissä argumentointi tapahtuu keskimääräisiä yhteyksiä määrittämällä ja lähtökohtana on tutkimusyksiköiden välisten erojen etsiminen muuttujien suhteen. Tutkimuksen tekijä määrittelee perusjoukon, johon tutkimustulosten tulee päteä. Tästä perusjoukosta otetaan otos, jonka katsotaan edustavat tätä perusjoukkoa. (Alasuutari 2011, 37.)

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen analysointi on jossain määrin erilaista. Siinä tutkimustuloksia katsellaan usein kokonaisuutena. Analyysi koostuu kahdesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta, ja tällaisen erottelun voi tehdä vain analyttisesti, koska ne yleensä aina nivoutuvat toisiinsa. Havaintojen pelkistäminen voidaan erottaa kahteen eri osaan. Aineistoa tarkastellaan aina vain tietystä teoreettisesta näkökulmasta, jolloin tutkimuksen aineisto pelkistyy hallittavaksi määräksi erilaisia raakahavaintoja. Toisessa vaiheessa karsitaan havaintomäärää edelleen yhdistämällä erillisiä raakahavaintoja yhdeksi havainnoksi tai harvemmaksi joukoksi. Tähän päästään etsimällä havainnoista yhteinen piirre tai nimittäjä, joka pätee koko aineistoon. (Alasuutari 2011, 40.)

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen kriteereinä pidetään yleisesti perusteltavuutta, objektiivisuutta ja kommunikoitavuutta. Tutkimuksen lähtökohdat täytyy olla perusteltavissa, tutkimuksen tekemisessä täytyy käyttää systemaattisesti menetelmiä sekä kaikki väitteet täytyy olla argumentoitavissa. Objektiivisuuteen kuuluu pyrkimys mahdollisimman perusteltuun tietoon, jota on käsitelty monipuolisesti mm. aikaisemman tutkimustiedon valossa. Objektiivisuudeksi katsotaan tietoinen irrottautuminen henkilökohtaisista intresseistä tutkittavaa tietoa kohtaan. Kommunikoitavuudella tarkoitetaan tutkimuksen julkisuutta ja velvollisuutta tuoda tulokset julkisesti arvioitavaksi. Tähän kuuluu myös tutkimuksen raportointi, ja se

että siinä perustellaan tutkimuksessa käytettyjä metodeja, käsitteitä ja valintoja. Kaikki kolme peruseriaattetta ovat yhteydessä toisiinsa. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 11-13.)

Tutkimuksen luotettavuutta käsitellään kahdesta eri katsantokannasta. Reliabiliteetti viittaa tutkimuksen toistettavuuteen: jos samaa ilmiötä mitattaisiin toistuvasti samalla mittarilla, millaisia samanlaisia tai toisistaan poikkeavia tuloksia saataisiin. Validiteetti viittaa tutkimuksen mittaamiseen ja siihen, mitataanko tutkimuksessa sitä asiaa, mitä ajatellaankin mitattavan. Validiteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen luotettavuuteen. Ulkoisella validiteetillä käsitellään sitä, voidaanko tutkimustulokset yleistää. Sisäinen validiteetti käsittelee tutkimuksen käsitteiden yhteyttä teoriaan ja käsittelevätkö käytetyt käsitteet tarpeeksi laajasti ilmiötä. (Metsämuuronen 2006, 57-58.)

Tutkimusetiikkaan kuuluu peruseriaatteena tutkimuksen kohteina olevien riittävään tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Riittävään tietoon perustuvalla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksesta annetaan riittävästi tietoa, ja että tutkimukseen osallistuminen on mahdollista lopettaa missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Tutkittavan autonomiaa, itsemäärämisoikeutta, sekä yksityisyyttä on myös kunnioitettava. (Strandell 2010, 95.)

Tutkimusta voidaan pitää luotettavana, koska siinä on käytetty luotettavia tutkimusmenetelmiä sekä tutkimuksesta on raportoitu riittävästi. Kyselylomakkeessa on kysytty niitä asioita, joita tutkimuksella haluttiin selvittää. Näin on pyritty varmistamaan tutkimuksen validiteetti. Tutkimuksen tuloksia on arvioitu teoriapohjaa käyttäen. Tutkimuksen tulokset eivät ole kuitenkaan pienen vastausprosentin takia yleistettävissä tai pelkistävissä, joten tuloksia ei voida pitää luotettavina. Kyselyyn vastaaminen on ollut tutkimuksen kohteena oleville henkilöille vapaaehtoista ja heidän anonymiteettiään on suojattu tutkimusta suoritettaessa. Opinnäytetyön tekijät ovat riippumattomassa suhteessa kyselyn vastaajiin sekä tutkimuksen tilaajaorganisaatioon, joten tutkimuksen tuloksia on voitu analysoida objektiivisesti.

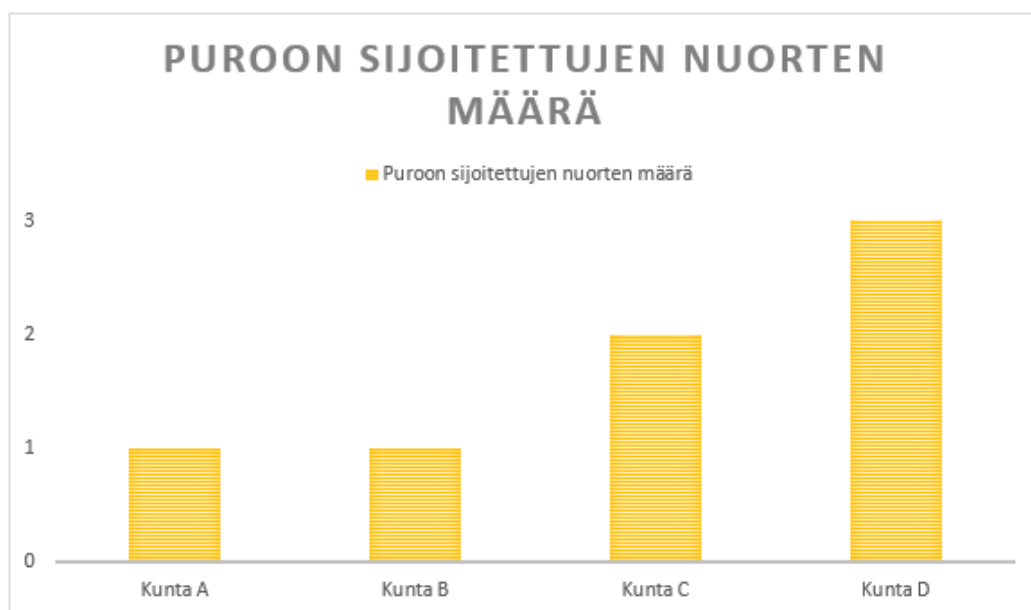
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselytutkimuksen tuloksia tarkasteltiin vastaajaryhmä kerrallaan. Kyselylomakkeet ja saatekirjeet ovat nähtävissä liitteinä (liitteet 1 - 4). Monivalintakysymyksissä arvo 1 tarkoitti huonointa ja arvo 5 parasta arvosanaa. Huoltajien ja nuorten monivalintakysymyksiä on tarkasteltu yhteisessä osassa, jotta niitä voidaan vertailla toisiinsa.

Tutkimuksen tulosten analysointi aloitettiin laskemalla monivalintakysymysten vastauksista keskiarvo kysymyskohtaisesti. Monivalintakysymysten vastauksista on laskettu keskiarvot, koska pienen vastaajamäärän kuvaamiseen keskiarvo nähtiin parhaimpana tapana esitellä tulokset. Tämän jälkeen suoritettiin vertailu niiden kysymysten kesken, jotka olivat vastaajaryhmillä samat. Avoimista kysymyksistä etsittiin yhteisiä nimittäjiä ja havaintoja pelkistettiin vastauksista nousseiden teemojen mukaisesti.

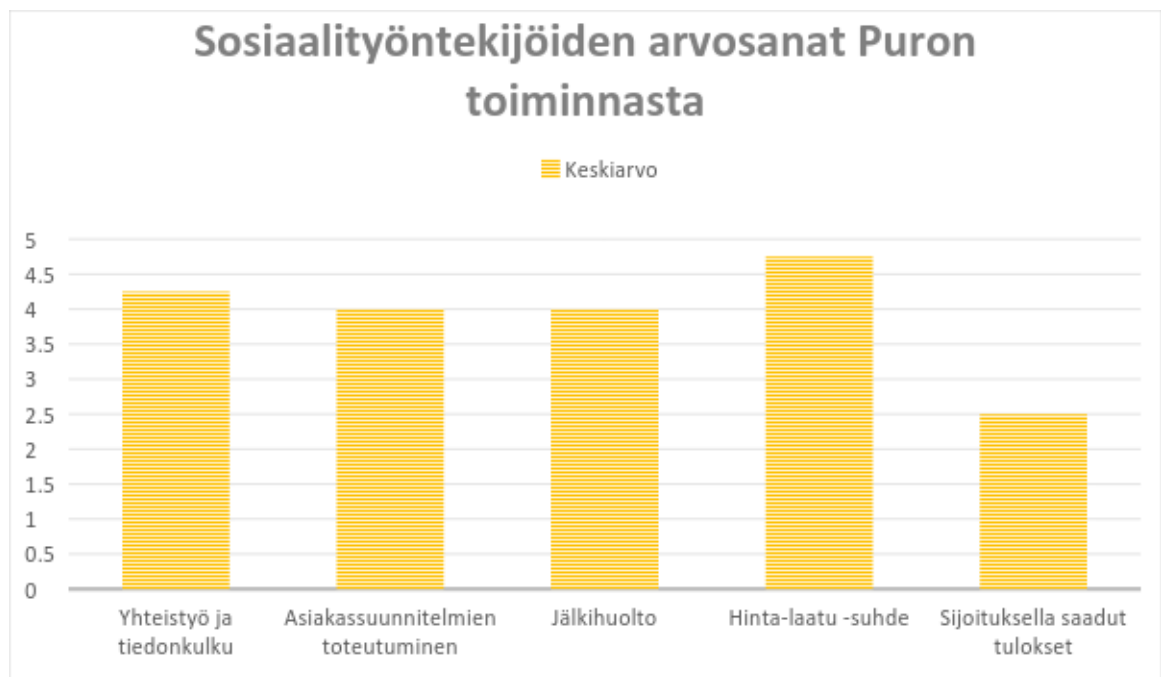
9.1 Sosiaalityöntekijöiden vastaukset

Puroon sijoitettujen nuorten määrä vaihteli kunnittain yhdestä kolmeen, ja niiden jakautumisen näkee kaaviosta 1. Sijoitettuja nuoria oli yhteensä seitsemän.

Kaavio 1. Puroon sijoitettujen nuorten määrä.

Kaavioon 2 on havainnollistettu sosiaalityöntekijöiden vastauksista saadut keskiarvot. Kysyttäessä yhteistyöstä ja tiedonkulusta keskiarvoksi saatiin 4,25. Asiakassuunnitelmien toteutumisesta Puro sai arvosanaksi 4.

Kaavio 2. Sosiaalityöntekijöiden arvosanat Puron toiminnasta.

Kyselyn eräs kysymys tarkasteli jälkihuoltoa. Sosiaalityöntekijöille annettiin mahdollisuus olla vastaamatta tähän kysymykseen, mikäli heidän kuntansa ei käyttänyt Puron tarjoamia jälkihuollon palveluita. Kunta B ei ollut näitä käyttänyt, joten jäljelle jäävien kolmen kunnan arvosanaksi jäi 4.

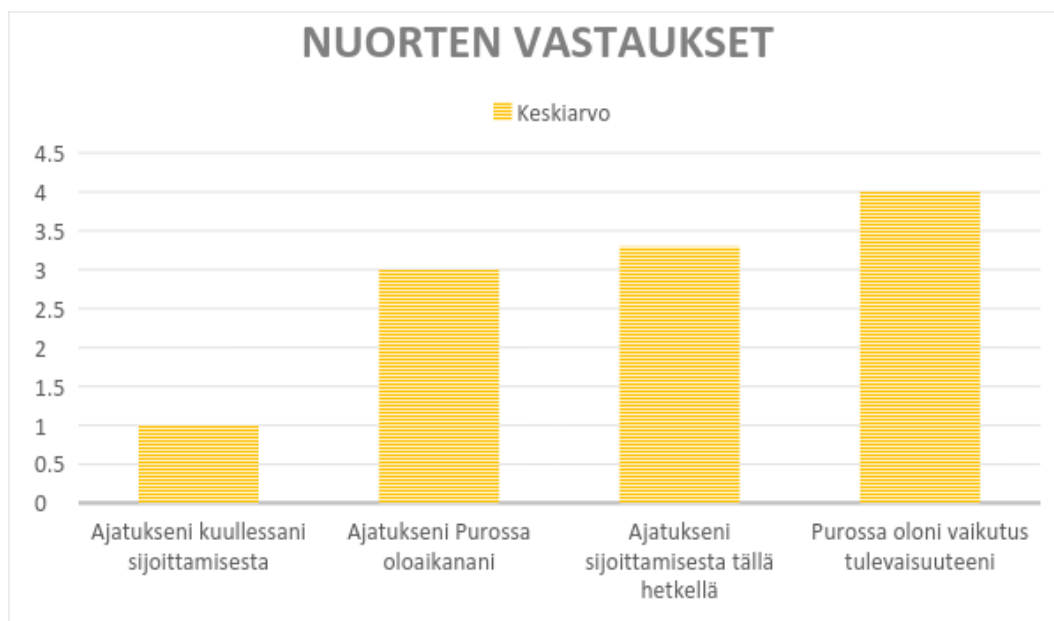
Kyselyssä Puron hinta-laatu -suhde sai loistavan arvosanan 4,75. Sijoituksen aikana saadut tulokset saivat heikoimman arvosanan, 2,5.

Kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia, joihin vastaajat saivat kirjoittaa omia mielipiteitään. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä tarkasteltiin Puron toiminnan kehittämistä, toisessa kysymyksessä annettiin mahdollisuus risujen ja ruusujen esittämiseen vapaamuotoisesti. Vastauksista nousi esiin tyytyväisyys

Puron toimintaan. Puron ja perheen välinen yhteistyö sekä mielipiteiden huomioonottaminen saivat kehuja. Tyytyväisiä oltiin asioiden läpikäymiseen ja käsittelyyn, joihin oli vastaajien mukaan paneuduttu perusteellisesti. Puron positiivisena puolena oli mainittu myös tiukkuuden ja keskusteluiden tasapainoinen jakautuminen ja esimerkiksi tarvittavien rajoitustoimenpiteiden käyttöönotto. Konkreettisista asioista esille nostettiin Puron erillinen asunto tapaamisia varten sekä kuljetusten sujuvuus.

9.2 Nuorten vastaukset

Kaavio 3 havainnollistaa nuorten mielipiteitä ja arviointia Purosta.

Kaavio 3. Nuorten vastaukset.

Nuorten kyselyissä kysyttiin myös vastaajan sukupuolta. Jätimme kuitenkin vastaajien sukupuolen pois analysoinnista, koska vastausprosentti oli niin matala, ettei vastauksista voida vetää minkäänlaisia johtopäätöksiä, eroavatko naisten tai miesten näkemykset Purosta. Kysymyksen asettelu olisi myös pitänyt toteuttaa toisin, ja kohtaan olisi pitänyt lisätä kohdat: muu ja en halua vastata. Tällä tavalla olisi vältetty selkeästi naisiin ja miehiin jaotteleva sukupuolen tulkinta, ja otettu huomioon paremmin sukupuolivähemmistöt.

Nuoren kuullessa ensimmäistä kertaa sijoituksestaan Puroon on mielipide ollut erittäin negatiivinen: kaikki kolme vastasivat arvosanaksi 1. Ajatukseni sijoittamisestani Purossa oloaikani -kysymys sai keskiarvosanaksi 3. Nuorten ajatukset Purosta olivat tällä hetkellä, sijoituksen jo päätyttyä paremmat, sillä keskiarvoksi saatiin 3,3. Vaikka nuorten suhtautuminen aluksi Puroon olikin negatiivista, nuoret kokivat Puron vaikuttaneen heidän tulevaisuuteensa positiivisesti keskiarvolla 4.

Nuorilta kysyttiin heidän käyttämistään jälkihuollon palveluista. Kolmesta vastaajasta kaikki olivat olleet jälkihuollon piirissä ja kaksi olivat kirjoittaneet heillä olleen tukihenkilö jälkihuollon tukitoimenpiteenä.

Neljä nuorten kysymystä oli jätetty avoimiksi ja ne on avattu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Nuorten avointen kysymysten vastaukset.

Mitä hyötyä tai haittaa Purossa olemisessä oli?	"Sai tukea"		"Koin hyötyväni ensimmäisen vuoden jälkeen paljon Purossa olemisesta."
Mieleen jäänein kokemukseni tai tapahtuma Puron ajoilta?	"Marttilassa kun olin niin sattui ja tapahtui"	"Kaikki kiusaamiskokemukset, syrjintä"	"Ohjaajat kävivät katsomassa minua melkein joka päivä ollessani sairaalassa."
Miten Puron toimintaa voisi kehittää?	"Panostamalla nuoriin enemmän"		"Ohjaajia voisi kouluttaa ja ohjata enemmän eri sairauksien ja ongelmien hoitamisessa/tukemisessa."
Risuja ja ruusuja Purolle.	"Kumpaaki"	"Ohjaajat voisi puuttua enemmän nuorten välisiin riitoihin ja kiusaamiseen"	"Paljon ruusuja Purolle, ja suurimmalle osalle ohjaajista sekä muusta henkilökunnalle."

9.3 Huoltajien vastaukset

Huoltajien osalta molempien vastauslomakkeiden vastaaja oli äiti ja nuoren sijoitusaika Purossa oli ollut 1-3 vuotta.

Ongelmat, joihin haettiin ratkaisua ja apua Puroon sijoittamisella olivat nuoren syömishäiriö, itsetuhoisuus ja kaksisuuntaisen mielialahäiriön aiheuttama käytöshäiriö. Molempien vastaajien mielestä nuori sai tarvittavaa tukea Purossa esimerkiksi ohjauksena, valvontana ja keskusteluina. Toisessa vastauksessa tuotiin esille myös nuorelle asetetut rajat ja lääkitys. Koulunkäynnin tukeminen ja toisaalta myös apu koko perheen henkiseen hyvinvointiin koettiin merkittäviksi tuiksi.

Puhelinkeskustelut omaohjaajien kanssa koettiin tärkeiksi, samoin kuin tieto siitä, mitä palveluja Puroilta oli saatavissa. Purosta sai tukea nuoren sairastamisen ja tietynlaisen toiminnan ymmärtämiseen sekä siihen, miten perhe voi kyseisessä tilanteessa toimia ja mistä hakea apua.

Kysyttäessä Puron henkilökunnan ammattitaidosta vastaukset jakaantuivat. Toisaalta molemmat vastaajat olivat tyytyväisiä henkilökunnan riittävyyteen ja kykyyn hoitaa psykiatrisista oireista kärsiviä nuoria, mutta toisaalta taas esimerkiksi lääkärin ajat ja vastaanotot tuntuivat olevan vaikeasti saatavilla ja niitä olleen liian vähän. Toisen vastaajan mielestä ohjaajilla ei ollut erityistä osaamista syömishäiriön hoitoon.

Puron työmuodoista tärkeimmiksi koettiin säännöllisen elämänrytmin turvaaminen, turvallisen ympäristön luominen sekä aktiivinen yhteydenpito. Yhteydenpidosta mainittiin sekä nuoren ja ohjaajan yhteistyö keskenään että sosiaalitoimen kanssa, useat perhetapaamiset sekä nuorelle mahdollistetut aktiiviset kontaktit ulkomaailmaan.

Nuoren sijoittamisesta Puroon oli vastaajilla ristiriitaiset mielipiteet. Toinen vastaaja koki, ettei Puroon sijoittamiselle ollut siinä tilanteessa muuta vaihtoehtoa, toinen oli erittäin iloinen ja tyytyväinen löydettyä Puron sijoituspaikaksi.

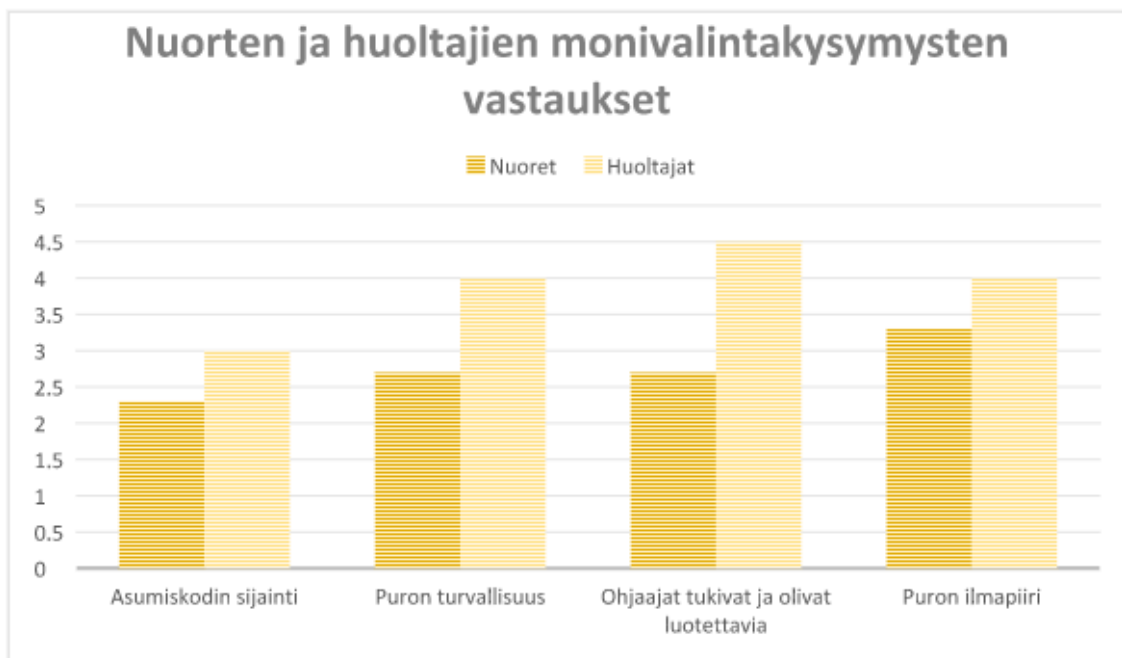
Huoltajan tyytyväisyys nuorensa hoitoon oli perusteltu sillä, että julkinen sairaanhoito ei olisi pystynyt auttamaan nuorta muulla, paremmalla tavalla. Huoltaja kiitti myös Puron olemassaolosta ja siitä, että nuoren ymmärretään tarvitsevan tiettyjä palveluita ja apuja vaikeissa tilanteissa. Kritiikkiä sai kuitenkin Puron kaukainen sijainti omaan kotipaikkakuntaan nähden.

Huoltajat kokivat Puroon sijoittamisen vaikuttaneen nuoren tulevaisuuteen sekä positiivisesti että negatiivisesti. Huoltajien mielestä nuori sai Purossa oloaikana varmuutta, luottamusta, ymmärrystä ja itseluottamusta omaan tervehtymiseensä ja itsenäiseen elämään. Toisen huoltajan kokemuksen mukaan kotona ei olisi ollut voimavaroja nuoren riittävään hoitoon, mutta toisaalta muiden “ongelmanuorten” seura oli vaikuttanut nuoreen myös negatiivisesti.

Vastaajista toinen oli jättänyt antamatta mielipidettään Puron toimintaan ja palveluihin sekä kehittämisohdotuksiin, mutta antoi kuitenkin lopuksi ruusuja ja kiitosta hyvälle henkilökunnalle. Toisen vastauksissa Puron toiminnasta kehuja sai oma hoitaja, “24h-7päivää -palvelu” ja yhteistyö sosiaalitoimen kanssa sekä koulun ja kuljetusten hoitaminen. Kehittämisohdotuksissa toivottiin lääkäreiden tapaamisten olevan useammin. Ruusuja vastaaja oli antanut samoin kuin jo aiemmissakin vastauksissa: oma hoitaja, hyvä yhteydenpito, hyvin toimivat kuljetukset, hyvä yhteistyö sosiaalitoimen kanssa. Erillisenä ja uutena asiana kiitosta annettiin myös hyvästä reagointikyvystä nuoren karatessa tai “järjestäessä jotakin yllättävää.”

9.4 Nuorten ja huoltajien vastaukset yhteisiin monivalintakysymyksiin

Nuorten ja huoltajien kyselylomakkeissa muutamat kysymykset olivat samoja, joten niitä on vertailtu keskenään kaaviossa 4. Kaaviosta näkee nuorten antaneen kaikkiin kysymyksiin alhaisemman arvosanan kuin huoltajat.

Kaavio 4. Nuorten ja huoltajien monivalintakysymysten vastaukset.

Kysyttäessä Puron sijainnista nuoret antoivat arvosanaksi 2,3, huoltajien arvosanan ollessa 3. Myös turvallisuudesta nuorten arvosana jäi alhaisemmaksi kuin huoltajien: nuorten arvio oli 2,7 ja huoltajien 4. Ohjaajien luotettavuudesta ja tukemisesta kysyttäessä nuorten arvosanaksi saatiin 2,7 ja huoltajien 4,5. Ilmapiiristä nuoret antoivat arvosanan 3,3 ja huoltajat 4.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulokset on analysoitu ryhmäkohtaisesti ja vastauksia on verrattu keskenään silloin kun se on nähty tarkoituksenmukaiseksi. Luvussa käsitellään myös vertailua Sofia Lakson ja Kirsi Vuorelan vuonna 2009 tekemään opinnäytetyöhön “Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro - Nuorten ja vanhempien mielipiteitä palvelun laadusta.”

10.1 Sosiaalityöntekijät

Sosiaalityöntekijöiden vastausten määrä on hyvä, koska oletuksena oli pienempi vastausten määrä. Suurta vastausprosenttia ei odotettu, koska sosiaalityöntekijät ovat usein kiireisiä ja heillä on paljon työtä, joten aikaa kyselyyn vastaamiselle on ehkä vaikea löytää. Saarinen, Blomberg & Kroll (2012) kuvaavat tutkimuksessaan suomalaisten sosiaalityöntekijöiden olevan kuormittuneempia kuin muiden Pohjoismaiden kollegansa. Yhtenä selittävänä tekijänä he pitävät sitä, että joidenkin pohjoismaisten tapaustutkimusten mukaan Suomessa sosiaalityöntekijöillä on suurin asiakasmäärä.

Sijoitettujen nuorten määrä (7) kertoo kokemuksesta Purosta sijaishuoltopaikkana ja siitä, että vaikka vastanneita sosiaalityöntekijöitä oli vain neljä, on heillä silti kattavaa kokemusta yhteistyöstä Puron kanssa.

Sosiaalityöntekijät antoivat pääsääntöisesti hyviä arvosanoja Puron tuottamille palveluille. Sosiaalityöntekijät olivat tyytyväisiä yhteistyöhön ja tiedonkulkuun sekä asiakassuunnitelmien toteutumiseen ja ylipäättään Puron palveluihin. Kaikissa näissä kysymyksissä Puro sai keskiarvoksi neljä tai jopa sen yli. Kuitenkin sijoittamisella saadut tulokset arvotettiin alemmalle tasolle. Sijoituksen tuloksia oli haluttu myös täydentää sanallisesti. Kahdessa lomakkeessa oli perusteltu heikkojen tulosten olleen riippumattomia Purosta ja johtuivat esimerkiksi lyhyestä sijoitusajasta ja nuorten haasteellisuudesta.

Yhteistyön ja tiedonkulun keskiarvo 4,25 kertoo sosiaalityöntekijöiden olevan pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä yhteistyöhön Puron kanssa. Asiakassuunnitelmista annettiin keskiarvosana 4. Yhteistyön, tiedonkulun ja asiakassuunnitelmien toteutumisen voidaan nähdä liittyvän toisiinsa. Mikäli asiakassuunnitelmia ei laadita hyvässä yhteistyössä ja kaiken sen hetkisen tiedon valossa, on hyvin oletettavaa, ettei asiakassuunnitelmasta tule realistista. On tärkeää, että asiakassuunnitelma on nuoren tilanteeseen peilattuna realistinen, muttei tavoitteeton. Tavoitteet on kuitenkin sovittava kaikkien toimijoiden kesken yhdessä, sillä tavoitteet, joihin kaikki eivät voi sitoutua, eivät yleensä tule myöskään täytettyä.

Puron tarjoamat palvelut saivat arvosanaksi 4,75, mutta sijoittamisella saadut tulokset arvioitiin vain 2,5 -arvoiseksi. Vaikka kysymys sijoituksen tuloksista sai heikoimman arvosanan, muiden monivalintakysymysten ja avointen kysymysten vastauksista voidaan päätellä sosiaalityöntekijöiden silti kokevan Puron palvelut positiivisina ja olevan tyytyväisiä niihin. Sosiaalityöntekijöiden näkemysten mukaan lasten ja nuorten ongelmat ovat haasteellisia, mikä vaikuttaa tietysti sijoittamisella saatuihin tuloksiin.

10.2 Nuoret

Alkuoletuksena oli, että ne nuoret, jotka ovat olleet palveluihin hyvin tyytyväisiä sekä ne, jotka eivät ole olleet tyytyväisiä, vastaavat kyselyyn. Vastauksien määrä on kuitenkin niin pieni, ettei näin suoraa johtopäätöstä voida tehdä. Tällainen trendi voidaan silti nähdä vastauksissa. Puron henkilökunnan mukaan myös nuorten selkeästi huonompi psyykinen vointi saattaa vaikuttaa vastaustuloksiin verrattuna edelliseen Vuorelan ja Lakson suorittamaan tutkimukseen. Vastauksista kuitenkin voidaan päätellä, että nuorten mielipiteet sijoituksesta vaihtelevat paljon.

Konkreettiset, Puroon liittyvät asiat saivat nuorilta tasaisia arvosanoja (kaavio 4) ja niissä vaihtelua oli vain yhden arvosanan verran (2,3 - 3,3). Huonoimman arvosanan sai asumiskodin sijainti, mikä voi johtua siitä, että nuori kokee

jonkinlaisen kriisin joutuessaan muuttamaan äkillisesti pois kotoa, joskus jopa kauas omalta kotipaikkakunnaltaan ja eroamaan tutusta kaveripiiristään. Myös yksiköiden sijainti kaukana kuntien keskustoista vaikuttaa negatiivisesti nuoriin. Nuoret saattavat myös arvostaa kaupunkiympäristön laajempia virikkeitä maalla asumista enemmän.

Puron ilmapiirin nuoret arvioivat parhaiten, mikä kertoo toisaalta siitä, että vaikka nuori onkin joutunut pois tutusta kotiympäristöstään ja läheisistään, on hän kuitenkin tuntenut olonsa hyväksi myös Purossa. Tätä tukee myös tutkimustulos, jonka mukaan nuoret kokivat Puroon sijoittamisen alussa erittäin negatiiviseksi, mutta lopulta näkivät Purossa olon vaikutuksen heidän tulevaisuuteensa hyvinkin positiivisena.

Saman arvon nuoret antoivat sekä Puron turvallisuudesta että ohjaajien luotettavuudesta ja tukemisesta. Nämä asiat ovatkin hyvin lähellä toisiaan, sillä luotettavat ja tukevat ohjaajat ovat merkittävässä roolissa sekä fyysisesti että henkisesti turvallisen ympäristön luomisessa. Ohjaajat ovat lastensuojelulaitoksessa asuvan nuoren arkipäivissä suuressa osassa, joten on luontevaa, että nuoret kokevat juuri ohjaajien olevan yhteydessä turvallisuuteen.

Monen avoimen kysymyksen vastaus liittyi nuorilla ohjaajiin. Nuoret esimerkiksi kertoivat saaneensa hyvin tukea Purossa ollessaan ja ruusuja annettiin yleisesti Puron ohjaajille ja muulle henkilökunnalle. Eräs vastaaja oli mielissään, että ohjaajat olivat käyneet tervehtimässä häntä sairaalassa. Vaikka ohjaajat saivat kehuja, heitä myös moitittiin esimerkiksi siitä, etteivät he puuttuneet kiusaamiseen, syrjintään ja nuorten välisiin riitoihin. Voi olla, että nuoren kokema epäasiallinen käytös on jäänyt ohjaajilta huomaamatta eikä nuori ole sitä edes itse tuonut ilmi, jolloin siihen puuttuminen on mahdotonta. Ohjaajilta toivottiin suurempaa panostusta nuoriin ja kouluttautumista eri ongelmien ja sairauksien tuntemukseen ja hoitoon. Nämä ovat kuitenkin hyvin henkilökohtaisia tunteita ja mielipiteitä yksittäisiltä nuorilta, mutta silti tärkeä tuoda julki Puron henkilökunnalle toiminnan kehittymistä ajatellen.

Nuoret suhtautuivat aluksi Puroon sijoitukseensa negatiivisesti, mutta sijoituksen päätyttyä näkivät vaikutuksen olleen positiivinen, kuten kaavio 3 todistaa. Tulos on oletetun mukainen. Sijoitus on nuorelle lähes aina aluksi järkytys, vaikka tilanne olisikin vaikeasti kriisiytynyt ja olisi voinut olla ennalta odotettavissa.

10.3 Huoltajat

Tutkimukseen vastanneet huoltajat selkeästi tiedostivat nuorten tilanteiden olleen haastavat ennen sijoitusta. Huoltajat kokivat erityisen tärkeäksi keskustelut omaohjaajan kanssa sekä tuen nuorten tilanteen ymmärtämisessä. Molempien huoltajien vastauksista ilmeni tyytyväisyys Puroon kasvuympäristönä: molemmat huoltajat olivat sitä mieltä, ettei nuoren hoito ja huolenpito olisi ollut riittävän hyvää kotona. Yhteistyö Puron kanssa oli vastaajien mielestä hyvää, samoin kuin koko perheelle annettu tuki.

Monivalintakysymyksissä huoltajilta parhaan arvosanan saivat ohjaajat (kaavio 4). Tämä seikka tuli selkeästi esille huoltajien avoimissa vastauksissa, joissa annettiin positiivista palautetta muiden muassa nuoren ja ohjaajan välisestä yhteistyöstä ja yhteydenpidosta sekä perhetapaamisista. Monessa kohdassa esille nousi myös tyytyväisyys omaohjaaja -malliin. Heikoiten huoltajat arvioivat asumiskodin sijainnin, aivan kuten nuoretkin. Vaikka nuoren sijoitus pois kotoa olikin vastaajille ”helpotus” nuoren haasteisiin peilaten, he kuitenkin kokivat pitkän välimatkan negatiivisena asiana.

Puron turvallisuus ja ilmapiiri arvioitiin samalla arvosanalla. Voidaan todeta, että nämä kaksi asiaa tukevat toisiaan: hyvä ilmapiiri luo turvallisuuden tunteen. Toisaalta myös turvallisuuden tunne voi synnyttää positiivisen ilmapiirin, jossa kaikilla osapuolilla on hyvä olla. Hyvä ilmapiiri on monien asioiden summa ja on merkittävää, että huoltajat kokevat ja aistivat sen Purossa, vaikkeivat siellä itse asukkaan tai vietä pitkiä aikoja. Huoltajien, nuorten ja Puron välistä yhteistyötä edesauttaa positiivinen ja avoin ilmapiiri, kuten myös se, että huoltajat kokevat lapsensa olevan turvassa ja hyvässä hoidossa Purossa.

10.4 Yhteneväisyydet vastauksissa

Monivalintakysymyksissä huoltajien ja nuorten vastauksia pystyy vertailemaan keskenään, sillä osa kysymyksistä oli samoja (kaavio 4). Sosiaalityöntekijöiden vastauksille ei ole suoraa vertailupohjaa huoltajien ja nuorten vastauksista. Yleisesti katsoen huoltajat antoivat paremmat arvosanat kuin nuoret, kuten kaaviossa 4 on havainnointu. Suurin hajonta oli ohjaajille annetussa arviossa, jossa nuorten arvostuksiksi jäi 2,7, kun taas huoltajat arvioivat ohjaajien panoksen arvostuksella 4,5.

Avoimissa kysymyksissä sekä huoltajat että sosiaalityöntekijät olivat tyytyväisiä yhteistyöhön huoltajien, sosiaalityöntekijöiden ja Puron välillä. Positiivista palautetta sai myös Puron tarjoama tuki perheelle sekä järjestetyt tapaamiset. Sosiaalityöntekijöiden mielestä Purossa käytiin asiat hyvin läpi ja tiukkuutta oli sopivassa suhteessa. Samaa mieltä olivat myös huoltajat, jotka mainitsivat esimerkiksi ohjauksen ja keskusteluiden olleen tärkeitä. Käytännön asioista kuljetuksiin olivat tyytyväisiä sekä huoltajat että sosiaalityöntekijät.

Nuoret antoivat ristiriitaista palautetta ohjaajien toiminnasta. Keskiarvolla mitattuna ohjaajien toimintaa pidettiin keskivertona, mutta näin pienessä otoksessa jo yhden henkilön vastaus heilauttaa keskiarvoa paljon. Toisaalta nuoret arvostivat saamaansa tukea, mutta toisaalta koettiin, etteivät ohjaajat keskittyneet nuoriin riittävästi eivätkä esimerkiksi puuttuneet kiusaamiseen ja syrjintään tarpeeksi herkästi. Huoltajat kokivat selkeämmin ohjaajat luotettaviksi ja kokivat omaohjaaja-mallin toimivan hyvin. Omaohjaajan kerrottiin olevan hyvässä yhteydessä kotiin ja perheeseen. Kuitenkin huoltajien mielestä nuorelle oli ”haitallista muiden ongelmanuorten seura.”

Huoltajien ja nuorten vastauksista näkyi Puroon sijoitettujen nuorten mielenterveyteen liittyvät haasteet. Toisaalta Puron positiivisena puolena nähtiin sen tarjoama tuki sairauksien ymmärtämisessä, mutta toisaalta koettiin, ettei ohjaajilla ollut riittävää asiantuntemusta mielenterveyden haasteisiin.

10.5 Vertailu edelliseen opinnäytetyöhön

Lakson ja Vuorelan suorittamassa tutkimuksessa oli joitain samoja kysymyksiä ja myös samoja aihepiirejä kuin tässä tutkimuksessa, joten tulokset ovat suoraan ja osittain vertailtavissa. Kaikki tulokset eivät olleet vertailtavissa erilaisten kysymysasetteluiden takia. Ylipäätään tutkimustulokset ovat hyvin samansuuntaisia molemmissa tutkimuksissa.

Edellisessä tutkimuksessa ohjaajien tarjoama tuki oli saanut sekä hyvää että huonoa palautetta, myös tässä tutkimuksessa tulokset olivat hyvin samantyyppisiä. Edellisessä tutkimuksessa nuorten mielestä eniten kehitettävää oli ohjaajien käyttäytymisessä. Tässäkin tutkimuksessa nuoret mainitsivat kehittämisehdotuksinaan eniten ohjaajien toimintatapoihin liittyviä asioita, kuten nuorten riitoihin puuttumisen. Ohjaajat ovat niin suuri osa nuorten arkea lastensuojelulaitoksessa, että on myös loogista nuorten kehittämisehdotusten keskittyvän ohjaajien toimintaan.

Edellisessä tutkimuksessa huoltajat kokivat ohjaajat luotettavampina kuin nuoret. Samankaltaiseen tulokseen päädyttiin tässä tutkimuksessa myös. Suoranaisia johtopäätöksiä siitä, miksi nuorten kokemus ohjaajista eroaa heidän huoltajiensa kokemuksesta, ei voida tehdä. Voidaan kuitenkin olettaa, että kokemukseen vaikuttaa nuorten ja ohjaajien erilainen suhde verrattuna huoltajiin. Ohjaajat työssään kohtaavat nuoret erilaisissa ja hankalissakin tilanteissa, joissa voidaan joutua rajaamaan nuorta, hänen käytöstään ja tuottamaan hänelle pettymyksiä. Huoltajat eivät ole esimerkiksi rajoittamistilanteissa mukana, mutta saattavat ymmärtää nuoria paremmin toimenpiteiden tarpeellisuuden.

Edellisellä tutkimuskerralla suurin osa nuorista oli pitänyt sijoitusta negatiivisena asiana ensimmäisen kerran siitä kuullessaan, aivan kuten tässäkin tutkimuksessa. Molemmissa tutkimuksissa nuoret kuitenkin kokivat Puron vaikuttaneen positiivisesti tai jokseenkin positiivisesti heidän tulevaisuuteensa.

Samanlaisia vastauksia annettiin myös edelleen siitä, millaisena Puron ympäristö koettiin. Tässäkin tutkimuksessa nuoret kokivat yksiköiden sijainnin huonompana kuin huoltajansa. Huoltajat saattavat arvostaa Puron maalaismaisemallista sijaintia enemmän kuin nuoret, koska näkevät maalla asumisen turvaavan nuoren rauhallisen elämäntilanteen kaupunkeja paremmin.

Huoltajat kokivat edellisessä tutkimuksessa suurimmaksi kehittämiskohteeksi perhetyön ja yhteistyön perheen kanssa. Tässä tutkimuksessa tällaista tulosta ei tullut, vaan päinvastoin yhteistyö perheen kanssa nähtiin hyvänä ja positiivisena asiana niin huoltajien kuin sosiaalityöntekijöidenkin vastauksissa. Kehitystä perheiden kanssa tehtävässä työssä on siis tapahtunut edellisen tutkimuksen toteuttamisen jälkeen.

10.6 Tuloksista nousseet kehittämiskohteet

Tutkimuksesta ei voida vetää pitkälle vieviä johtopäätöksiä siitä, mihin asioihin Puron pitäisi erityisesti keskittyä. Kuitenkin tietyt asiat nousivat vastauksista kehittämisehdotuksina esille. Jokainen kehitysehdotus on tärkeä organisaation kehittymisen kannalta. Lastensuojelun laatu jyvittyy vahvasti yksilöiden kokemuksiin, joten myös yksilöiden kokemukset ja kehitysideat ovat arvokkaita laadunhallinnan kannalta. Sosiaalityöntekijät vastauksista ei ilmennyt varsinaisia kehittämisehdotuksia.

Nuorten vastauksista nousi esille ohjaajien ammattitaidon kehittäminen, esimerkiksi nuorten sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen (kiusaaminen, syrjintä). Nuorten väliset suhteet ja ristiriidat saattavat jäädä ohjaajilta huomaamatta, varsinkin niissä tapauksissa, joissa nuoret eivät puhu tapahtuneesta. Erityisesti kannattaisi kehittää ohjaajien ja nuorten välistä suhdetta, niin että nuoret kokisivat luonnolliseksi kertoa ohjaajille mikäli kohtaavat kiusaamista ja syrjintää. Tällaisen keskusteluyhteyden luominen ei kuitenkaan ole helppoa ja usein se vaatii pitkälistä työtä. Omaohjaajien rooli keskusteluyhteyden luomisessa on suuri. Panostamalla omaohjaaja - malliin voitaisiin puuttua nopeammin nuorten kokemukseen

syrjinnästä ja kiusaamisesta. Selkeää on se, että nuorille ohjaajien läsnäolo ja nuoren aito kohtaaminen ovat tärkeitä asioita.

Sekä huoltajat että nuoret olivat sitä mieltä, että ohjaajat tarvitsevat enemmän tietoa eri sairauksien tuntemukseen ja hoitamiseen. Tätä voitaisiin kehittää esimerkiksi tarjoamalla henkilökunnalle lisäkoulutusta erilaisista mielenterveyden sairauksista. Nuorten elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia, ja monilla saattaa olla samanaikaissairastamista ja laajoja elämän hallinnan haasteita. Tällaisissa tilanteissa ohjaajat tarvitsevat laajat tiedot erilaisista psykiatrisista ongelmista sekä ammattitaitoa yhdistää tiedot arkipäivän työhön.

Huoltajien vastauksista kehitysehdotuksena nousi esiin lääkäreiden vastaanottoajat ja tavoittaminen. Voi olla, että huoltajat kokevat, etteivät heidän nuorensa tapaa lääkäriä tarpeeksi usein tai että heitä ei informoida tarpeeksi lääkäreiden tulevista käynneistä. Paremmalla huoltajien informoinnilla huoltajat voisivat ennakoida koska seuraava lääkärin tapaaminen on. Tällä käytännön muutoksella huoltajia voitaisiin osallistaa yksiköiden arkeen vahvemmin. Lääkäreihin ollaan yksikössä muutenkin yhteydessä kuin vain käyntien yhteydessä, joten tästäkin voitaisiin informoida huoltajia enemmän.

11 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa Purolle materiaalia, minkä pohjalta voidaan kehittää toimintaa. Tutkimuksesta ei voi tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä, koska vastausprosentti jäi todella alhaiseksi. Näemme kuitenkin, että Puro saa siltikin tukea toimintansa kehittämiseen myös näin pienillä tuloksilla. Vaikkakaan tämän tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, niitä ei voida kiistää. Jokaisella nuorella ja myös vanhemmalla on sijoituksesta oma, subjektiivinen näkökulmansa ja mielipiteensä, joita pitää kunnioittaa ja ottaa huomioon.

Vastausprosentti jäi kaikista yrityksistä huolimatta pieneksi. Laadunhallinnan kannalta suurempi vastausprosentti olisi parempi, koska tulokset olisivat paremmin yleistettävissä. Tyytyväisyyskyselyjä on tehty useamman kerran ja niissä on ollut usein hyvin pieni vastausprosentti (Sipiläinen 2016). Tulevaisuudessa olisikin hyvä miettiä tutkimuksen suoritustapaa uudestaan. Yksi mahdollisuus olisi antaa nuorelle aina Purosta lähtiessään kyselylomake, johon hän vastaisi ja palauttaisi myöhemmin takaisin. Tällöin voitaisiin myös kaikille huoltajille lähettää kyselylomakkeet kotiin. Tämä kuitenkin tarkoittaisi sitä, ettei nuorella ja perheellä olisi mahdollisuutta ottaa etäisyyttä sijoituspaikkaan ennen kyselyyn vastaamista. Sosiaalityöntekijöille kyselylomakkeita ei kuitenkaan kannattaisi lähettää samalla aikasyklillä, mikäli tällaiseen vaihtoon siirryttäisiin. Kyselyiden määrä voisi olla liian suuri, mikä taas saattaisi johtaa siihen, ettei kyselyihin enää vastattaisi.

Sosiaalityöntekijöiden kyselylomakkeeseen olisi voinut lisätä enemmän vapaan sanan kohtia, jolloin he olisivat voineet avata näkemyksiään laajemmin sanallisesti. Kysely kuitenkin haluttiin pitää mahdollisimman tiiviinä, jotta mahdollisimman moni sosiaalityöntekijä vastaisi. Mikäli olisimme lisänneet vapaan sanan kohdan jokaisen kysymyksen jälkeen, olisi kyselystä tullut pidempi ja raskaamman näköinen, mikä olisi saattanut vaikuttaa vastausprosenttiin negatiivisesti. Kuitenkin tätä kannattaa miettiä, mikäli tutkimus toteutetaan uudelleen myöhemmin. Sosiaalityöntekijöitä voisi myös mahdollisuuksien mukaan haastatella.

Edellisessä Lakson ja Vuorelan opinnäytteessä oli toteutettu kysely myös sosiaalityöntekijöille, mutta vastauksia ei lopullisessa työssä ollut analysoitu. Tämän opinnäytetyön kannalta olisi ollut mielenkiintoista tietää, olivatko edelliset tulokset samansuuntaisia vai oliko vaihtelua tapahtunut. Itse näimme kuitenkin kyselyn toteuttamisen myös sosiaalityöntekijöille hyvin tärkeänä kokonaiskuvan muodostamiseksi. Näemme, että laadunhallinnan kannalta on tärkeää kerätä tietoa mahdollisimman laajalta pohjalta ja kaikilta osapuolilta.

Tutkimuksessamme ei kysytty suoraan nuorten omaan osallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Nuorten osallisuus on tärkeä osa lastensuojelun työtapoja, joten olisi mielenkiintoista tutkia millä tavoin nuoret on otettu mukaan päätöksentekoon ja toimintaan. Erityisen mielenkiintoista olisi tietää millaiset menetelmät nuoret näkevät parhaimpina osallisuuden tukemisessa. Osallisuutta ei voida kuitenkaan täysin irrottaa tyytyväisyydestä, koska voidaan olettaa, että nuori peilaa tyytyväisyyttään palveluihin myös sen kautta kuinka paljon hän on pystynyt itse vaikuttamaan elämäänsä. Osallisuuteen liittyviä aihepiirejä voitaisiin käsitellä erillisillä kysymyksillä samanlaisen tutkimuksen jatkona tai vaihtoehtoisesti erillisenä tutkimuksena. Tyytyväisyyttä ylipäättään on vaikea mitata silloin kun kysely on palveluista, jotka perustuvat usein asiakkaan, tässä tapauksessa nuoren ja perheen, tahdonvastaisuudelle.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää laadun ja käytänteiden kehittämisessä. Laadunhallinnan tarkoituksena on kehittää toimintaa silloin kun huomataan prosesseissa kehityskohteita. Laadunhallintaa ei voidakaan nähdä vain tietyin väliajoin toteutettavina prosesseina, vaan se on jatkuvaa toimintaa ja kehittymistä. Sijaishuollon laadun kannalta pienetkin kehitysehdotukset ovat tärkeitä. Pienistä puroista kasvaa iso joki myös laadunhallinnassa.

LÄHTEET

Alasuutari P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika. Vastapaino

Aalto-Setälä T. & Marttunen M. 2007. Nuoren psyykkinen oireilu – häiriö vai normaalia kehitystä?. Duodecim. löytyy [www-muodossa](http://www.muodossa.fi/terveyskirjasto/xmedia/duo/duo96233.pdf)
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96233.pdf>

Aaltonen S. & Heikkinen A. 2013. Nuoret lastensuojelussa. Teoksessa Lastensuojelun Ytimissä. 197-208. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Bardy M. & Heino T. 2013. Katsaus lastensuojelun toimintaympäristöihin: paniikista toivoon ja näköalat auki. Teoksessa Lastensuojelun Ytimissä. 13-38 Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Friis L., Eirola R. & Mannonen M. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. Vantaa. WSOY.

Forsberg H., Ritala-Koskinen A., Törrönen M. & Anis M. 2006. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä. PS-kustannus.

Hoikkala S. & Lavikainen V. 2015. Sattumuksia vai suunnitelmallisuutta? Selvitys sijaishuollon laadusta. Lastensuojelun keskusliitto.

Huttunen M. 2011. Lasten ja nuorten masennus ja mielialahäiriöt. Teoksessa Lääkärikirja Duodecim. Löytyy [www - muodossa](http://www.muodossa.fi/terveyskirjasto/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00383)
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00383

IMS Business Solutions Oy. 2016. Www - sivut. Viitattu 12.4.2016. www.ims.fi

Jokinen K., Malinen K., Pirskanen H., Moilanen S., Rautakorpi S., Harju-Veijola M., Notko M. & Kuronen M. 2013. Lapsen kertovat perheestä - mitä kuulemme? Teoksessa Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. 121-134. Toim. Reivinen J. & Vähäkylä L. Tallinna. Gaudeamus.

Kananoja A., Lähteinen M. & Marjamäki P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Tallinna. Tietosanoma Oy.

Kuntaliitto 2013. Viitattu 18.8.2013.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lapset/lastensuojelu/Sivut/default.aspx>

Kuoppala T. & Säkkinen S. 2015. Lastensuojelu 2014. Tilastoraportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Löytyy [www - muodossa](http://www.muodossa.fi/julkari/bitstream/handle/10024/129537/Tr25_15.pdf?sequence=4)
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129537/Tr25_15.pdf?sequence=4

L 13.04.2007/417. Lastensuojelulaki. Viitattu 29.5.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Viitattu 13.1.2014
<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20lapsen%20huollosta>

Lakso S. & Vuorela K. 2009. Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro. Nuorten ja vanhempien mielipiteitä palvelun laadusta. Vaasan ammattikorkeakoulu.

Lammi-Taskula J. & Bardy, M. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. 60 - 69. Toim. Lammi-Taskula J., Karvonen S. & Ahlström S. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Yliopiston kirjapaino.

Lastensuojelun keskusliitto 2004. Valtakunnalliset sijaishuollon laatuksiteerit. Laituri-projekti - sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 18. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Lehto-Salo P. & Marttunen M. 2006. Käytöshäiriöt ja niiden hoito. Teoksessa Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen, 99 - 111. Toim. Laukkanen E. Helsinki. Duodecim.

Luukkonen I., Mykkänen J., Itälä T., Savolainen S. & Tamminen M. 2012. Toiminnan prosessien mallintaminen. Tasot, näkökulmat ja esimerkit. SOLEA – hanke. Kuopio. Aalto yliopisto & Itä-Suomen yliopisto.

Manninen M. 2013. Koulukotiin sijoitettujen nuorten psykiatrinen oirekuva ja ennuste. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere. Juvenes Print - Tampereen yliopistopaino Oy.

Marttunen M. 2009. Nuorten mielenterveysongelmat. Teoksessa Työterveyslääkäri. 45-48. Suomen työterveyslääkäriyhdistys ry. Löytyy www-muodossa http://www.ebm-guidelines.com/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=ttl00585

Marttunen M. 2013. Nuoren itsetuhoisuus. Teoksessa Lapsen ja nuoren viha. 109-119. Toim. Nurmi P. Juva. PS-kustannus.

Marttunen M., Miettinen S. & Pietikäinen M. 2006. Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Hämeenlinna. Kustannus Oy Duodecim

Metsämuuronen J. 2006. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Muukkonen T. 2013. Lapsen kohtaus - ja prosessiosallisuus. Teoksessa Lastensuojelun Ytimissä. 165-175. Toim. Bardy M. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy 2016. Www-sivut. Viitattu 1.4.2016.
<http://www.asumiskotipuro.fi/>

Perälä M-L., Halme N. & Kanste O. 2013. Johtaminen, palvelut ja lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. 121-134. Toim. Reivinen J.& Vähäkylä L. Tallinna. Gaudeamus.

Raunio K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki. Gaudeamus.

Ronkainen S., Pehkonen L., Lindblom-Ylänen S. & Paavilainen E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki. WSOYpro Oy.

Rousu S & Holma T. 1999. Laadunhallinnan perusteita lastensuojelutyöhön. Helsinki. Suomen Kuntaliitto.

Rousu S & Holma T. 2004. Lastensuojelupalveluiden laadunhallinta. Helsinki. Suomen Kuntaliitto.

Saarinen A., Blomberg H. & Kroll C. 2012. Liikaa vaadittu? Sosiaalityöntekijöiden kokemukset työnsä kuormittavuudesta ja ristiriitaisuudesta Pohjoismaissa. Löytyy www - muodossa <http://www.thl.fi/attachments/yp/2012/4/saarinen.pdf>

Sipiläinen S. 2016. Kasvatusjohtaja. Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy. Haastattelu 7.4.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Sijaishuoltoa huostaan otetuille. Viitattu 13.1.2014.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu/sijaishuolto

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Lastensuojelun laatusuositus. Viitattu 2.3.2016. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116166/URN_ISBN_978-952-00-3488-7.pdf?sequence=1

Strandell H. 2010, Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. 92 - 117. Toim. Lagström H., Pösö T., Rutanen N. & Vehkalahti K. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki. Yliopistopaino.

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Alkoholinkäytön yhteydet muihin terveysriskeihin. Viitattu 30.5.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/alkoholinkayton-yhteydet-muihin-terveysriskeihin

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 7.4.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Tolonen T, 2013. Vanhemmuuden puute ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Lastensuojelen Ytimissä. 176-194. Toim. Bardy M. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

United Nations. 2014. Mental Health Matters. Social Inclusion of Youth with Mental Health Conditions. New York. Löytyy www - muodossa:
<http://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/youth-mental-health.pdf>

Valvira 2012. Sosiaali - ja terveysalan lupa - ja valvontavirasto. Lastensuojelun ympärivuorokautinen hoito ja kasvatus. Valtakunnallinen valvontaohjelma 2012-2014. Helsinki

LIITE 1

SAATEKIRJE

Hyvä vastaanottaja,

Keräämme sosiaalialan opinnäytetyönämme palautetta Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy:n palveluista ja niiden laadusta. Tällä kyselyllä pyritään kehittämään Puron toimintaa ja laatua. Palaute annetaan nimettömänä eikä tutkimustuloksista pystytä tunnistamaan vastaajia. Kyselylomakkeet jäävät vain tutkimuksen toteuttajien nähtäville. Tulosten analysoinnin jälkeen lomakkeet hävitetään asianmukaisesti.

Vastausaika päättyy 26.2.2016

Palautathan täytetyn kyselylomakkeen oheisessa kirjekuoressa osoitteeseen

Nuorisopsykiatrinen asumiskoti Puro Oy / Mäki-Marttila

Opinnäytetyö Hakala/Holmqvist

Kotoluhdantie 60

66460 Haapala

Ystävällisin terveisin,

Kaisa Hakala

Vaasan ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala

Jenna Holmqvist

Vaasan ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala

LIITE 2

KYSELY PURON YHTEISTYÖKUMPPANILLE

1. Kuinka monta nuorta kunnastanne on ollut sijoitettuna Puroon viimeisen viiden vuoden aikana? _____

Seuraavissa kysymyksissä ympyröi oikea vastausvaihtoehto. (1=huono, 5=hyvä)

2. Yhteistyö ja tiedonkulku Puron kanssa on toiminut

1 2 3 4 5

3. Asiakassuunnitelmat ovat toteutuneet

1 2 3 4 5

4. Jälkihuolto on toteutunut

1 2 3 4 5

Emme ole käyttäneet Puron jälkihuoltopalveluita. ☐

5. Puron hinta-laatu – suhde on

1 2 3 4 5

6. Sijoituksen aikana saadut tulokset ovat olleet

1 2 3 4 5

7. Miten Puron toimintaa voisi mielestänne kehittää? _____

8. Risuja ja ruusuja Purolle. _____

KIITOS!

LIITE 3

KYSELY PUROON SIJOITETULLE NUORELLE

1. Sukupuoli

nainen ☐ mies ☐

2. Kuinka pitkään olit sijoitettuna Puroon?

Alle 1 vuosi ☐ 1-3 vuotta ☐ Yli 3 vuotta ☐

3. Mitä teet tällä hetkellä?

Opiskelen ☐

Olen työssä ☐

Olen työtön ☐

Olen eläkkeellä ☐

Muuta, mitä? ☐ _____

Seuraavissa kysymyksissä ympyröi vastauksesi. (1=huono, 5=hyvä)

4. Asumiskodin sijainti oli

1 2 3 4 5

5. Puron turvallisuus oli

1 2 3 4 5

6. Ohjaajat olivat luotettavia ja tukivat minua

1 2 3 4 5

7. Puron ilmapiiri oli

1 2 3 4 5

Seuraavissa kysymyksissä ympyröi vastauksesi. (1=huono asia, 5=hyvä asia)

8. Ajatukseni kuullessani sijoittamisestani Puroon

1 2 3 4 5

9. Ajatukseni sijoittamisestani Purossa oloaikanani

1 2 3 4 5

10. Ajatukseni Puroon sijoittamisesta tällä hetkellä

1 2 3 4 5

11. Purossa oloni vaikutus tulevaisuuteeni

1 2 3 4 5

12. Käytin Puron jälkihuoltopalveluita?

Kyllä, mitä? ☐

En. ☐

13. Mitä hyötyä tai haittaa Purossa olemisessä oli?

14. Mieleen jäänein kokemukseni tai tapahtuma Puron ajoilta?

15. Miten Puron toimintaa voisi kehittää?

16. Risuja ja Ruusuja Purolle.

KIITOS!

LIITE 4

KYSELY PUROON SIJOITETUN LASTEN HUOLTAJILLE

1. Vastaaja

☐ äiti ☐ isä ☐ muu huoltaja

2. Kuinka monta vuotta lapsenne Purossa asumisesta on aikaa?

☐ alle 1 v ☐ 1-3 v ☐ yli 3 v

3. Mihin ongelmiin haettiin ratkaisua ja apua Puroon sijoittamisella?

4. Saiko lapsenne mielestänne tarvittavaa tukea Purossa?

☐ Kyllä, mitä _____

☐ Ei, miksi _____

5. Saitteko perheenä mielestänne tarvittavaa apua ja tukea Purossa?

☐ Kyllä, mitä _____

☐ Ei, miksi _____

6. Onko Purossa mielestänne riittävän ammattitaitoinen henkilökunta?

☐ Kyllä, miksi _____

☐ Ei, miksi _____

7. Mitkä koitte tärkeimmiksi Puron työmuodoista? _____

8. Olkaa hyvä ja arvioikaa seuraavassa lapsenne sijoitusta Purossa. (1=huono, 5=hyvä)

1. Asumiskodin sijainti oli

1 2 3 4 5

2. Puron turvallisuus oli

1 2 3 4 5

3. Ohjaajat tukivat ja olivat luotettavia

1 2 3 4 5

4. Puron ilmapiiri oli

1 2 3 4 5

9. Mitä ajattelette tällä hetkellä lapsenne Puroon sijoittamisesta? _____

10. Luuletteko Puroon sijoittamisen vaikuttaneen lapsenne tulevaisuuteen?

11. Mikä oli mielestänne hyvää/huonoa Puron toiminnassa/palveluissa?

12. Mitä kehittämis ehdotuksia Teillä on koskien Puron toimintaa/palveluja?

13. Risuja ja ruusuja Purolle.

KIITOS!